ΠΡΟΟΔΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ.

ΕΤΟΣ Α΄. ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι, τῇ 1/13 Σεπτεμβρίου 1889. ΑΡΙΘ. 15.

ΤΥΠΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΤΩι ΠΑΡΟΝΤΙ ΤΕΥΧΕΙ.

ΕΝ ΜΥΣΤΙΚΟΝ. *Εἰκὼν ὑπὸ W. Löwith.*
ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΤΕΜΑΧΙΟΝ. *Polka française ὑπὸ Hans Walter.*
Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ.

ΠΕΡΙ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΥ

ΗΤΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΝ

ὑπὸ Ν. Ε.

Τοὺς περὶ τὸν ὑπνωτισμὸν ἀσχολουμένους ἀπασχολεῖ σήμερον τὸ ζήτημα τῆς ἐπιδράσεως ἀνθρώπου ἐπὶ ἕτερον, ἔχοντα διάθεσιν εἰς τὸν ὑπνωτισμόν, καὶ μάλιστα ἡ ἐν τῷ ὑπνωτιζομένῳ πιστὴ ἐκδήλωσις καὶ λογικὴ ἐκτέλεσις ὑποκειμενικῶν τινων καταστάσεων τοῦ ὑπνωτίζοντος.

Ἵνα ἐννοήσωμεν καλῶς τὴν ἐπίδρασιν ταύτην ἀνάγκη νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῆς ἐν ἁπλουστέρᾳ μορφῇ ἐκδηλώσεως τοῦ φαινομένου τούτου, ἀπὸ τῶν κινήσεων δηλ., ἃς δύναται νὰ μεταδώσῃ ὁ μαγνητιστής, ἃς ἐπιτραπῇ ἡμῖν ὁ ὅρος οὗτος ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰς τὸν μαγνητιζόμενον. Ἄνθρωπος ἰσχυροῦ νευρικοῦ συστήματος δι' ἁπλῆς ἐπαφῆς δύναται νὰ κινήσῃ ἕτερον εὐαισθήτου νευρικοῦ συστήματος. Τοῦτο ἀποδεικνύεται πειραματικῶς καὶ ἐξηγεῖται διὰ τῆς μεταβιβάσεως μαγνητικοῦ ῥεύματος. Ὁ ζωϊκὸς μαγνητισμός, — ἡ δύναμις δηλαδὴ ἐκείνη, ἥτις κατὰ τὴν μηχανικὴν ἀλλοίωσιν τῶν κυτάρων ἐκφαίνεται ὡς βιολογικὴ δύναμις, ἤτοι ὡς συστολὴ καὶ διαστολὴ τῶν μυϊκῶν κυτάρων, — εὑρίσκει τὰ νεῦρα ἡμῶν καλοὺς ἀγωγούς. Τοῦτο ἀποδεικνύεται πρῶτον ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ γήνου μαγνήτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἥτις ἐνταῦθα ἐκδηλοῦται ὡς ἕλξις, καὶ δεύτερον ἐκ διαφόρων πειραμάτων, ἅτινα ἔκαμον ὁ ἐν Φραγκφούρτῃ αὐλικὸς σύμβουλος Stein, ὁ πολὺς Charcot ἐν Salpetrière, τῷ περιφήμῳ τῶν Παρισίων νοσοκομείῳ διὰ νευρικὰ νοσήματα τῶν γυναικῶν, οἱ Ἰταλοὶ καθηγηταὶ Tamburini καὶ Sepilli εἰς τὸ ἐν Reggio δημόσιον κατάστημα.

Ὁ Stein παρετήρησεν ὅτι μαγνήτης εἰς ἀπόστασιν δακτύλου ἀπὸ ἀτόμου λίαν εὐαισθήτου ἐπέδρασεν οὕτως, ὥστε ἀκριβῶς εἰς τὸ ἀπέναντι τῶν δύο μαγνητικῶν πόλων μέρος τοῦ προσώπου ἐσχηματίσθησαν δύο ἐρυθραὶ κηλίδες, αἵτινες ἦσαν ἀναμφιβόλως ἀποτέλεσμα ὑπερπληρώσεως λεπτοτάτων φλεβῶν. Ὁ δὲ καθηγητὴς Charcot παρετήρησε τὸ ἑξῆς. Ἀφοῦ ἔδεσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς λίαν εὐαισθήτων, οἱ βραχίονες, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἠκολούθουν τὸν μαγνήτην, ὃν ὁ ἰατρὸς ἐπλησίαζεν εἰς τὰ μέλη ταῦτα. Ὅταν δὲ ὁ ἰατρὸς ἐπλησίαζε τὸν μαγνήτην πρὸς τὸ ἀντικάρδιον, οἱ ἀσθενεῖς ἠκολούθουν αὐτὸν μεθ' ὁρμῆς. Οἱ δὲ Ἰταλοὶ καθηγηταὶ ὑπνωτίσαντες ἀσθενεῖς καὶ θέσαντες ἰσχυρὸν μαγνήτην πλησίον τῆς σπονδυλικῆς στήλης παρετήρησαν ὅτι ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ σώματος ἔκλιναν πρὸς τὰ ὀπίσω ὁ δὲ κορμὸς τόσον ἐκυρτώθη, ὥστε τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς κεφαλῆς ἤγγισε σχεδὸν τοὺς πόδας.

Εἰς τὸν ἀναγνώστην ἐγείρεται φυσικῶς περιέργεια περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν γίνονται ἐν ἡμῖν αἱ διάφοροι κινήσεις: Πῶς δηλ. κινούμεθα, πῶς ἀνατείνομεν ἢ καταβιβάζομεν τὴν χεῖρα καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἄλλως τε ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ζητήματος τούτου ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ θέματος ἡμῶν.

Τὸ μόνον νευρικὸν σύστημα, ὅπερ φαίνεται ὅτι διατελεῖ ὑπὸ τὰς δαταγὰς τῆς βουλήσεως καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ ὀπαδοὶ τοῦ αὐτεξουσίου στηρίζουσι πάσας αὐτῶν τὰς θεωρίας, κινδυνεύει ν' ἀποδειχθῇ ὅτι εἰς πλεῖστα φαινόμενα ἔχει πλήρη ἀνεξαρτησίαν. Οὕτω π. χ. ἔχομεν 1) τὰς ἀσυνειδήτους κινήσεις. Ὀνομάζομεν οὕτω τὰς ἄνευ συνειδήσεως, ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν γινομένας. Τοιαῦται δὲ εἶναι αἱ κινήσεις τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας κ. τ. λ. 2) τὰς ἐν συνειδήσει μὲν ἀλλ' ἀνεξαρτήτως γινομένας. Οὕτω π. χ. ἔχει τις συνείδησιν τῶν μυϊκῶν κινήσεων, ἃς προκαλεῖ ὁ λύγξ, ὁ βήξ, ἐπίσης δὲ καὶ τὰς μυϊκὰς κινήσεις τοῦ προσώπου, αἵτινες προκαλοῦνται ὑπὸ διαφόρων συναισθημάτων, χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἐκπλήξεως κ. τ. λ. 3) τὰς μιμικὰς λεγομένας κινήσεις, αἵτινες ἐπίσης ἐν ἀσυνειδησίᾳ γίνονται, π. χ. ὁ παρατηρῶν δύο παλαίοντας, κάμνει κινήσεις τινάς, ἃς ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ἕτερος παλαιστὴς ἵνα νικήσῃ. Ἤ, ὁ παῖζων εἰς τὸ σφαιριστήριον ἐκτελεῖ κινήσεις τινὰς καὶ κλίσεις πρὸς τὸ μέρος, πρὸς ὃ ἐπιθυμεῖ νὰ διευθυνθῇ ἡ σφαῖρα. (Περὶ τῶν ἄλλων κινήσεων τινῶν τῶν παιζόντων, ἤτοι τῶν μορφασμῶν, τῶν κινήσεων τῶν ποδῶν καὶ τῶν τοιούτων, θὰ εἴπωμεν ἀμέσως παρακατιόντες.) 4) Τὰς ἀνανακλαστικὰς λεγομένας κινήσεις, οὕτω π. χ. ὅταν καθ' ὕπνον κεντηθῇ τις ὑπὸ ψύλλου διευθύνει τὴν χεῖρά του πρὸς τὸ μέρος, ἐν ᾧ τὸ κέντημα ἐγένετο, χωρὶς νὰ λάβῃ διόλου τούτου γνῶσιν ἡ ψυχὴ τοὐτέστιν ἡ συνείδησις. Οἱ διδάσκαλοι πάντες παρετήρησαν ὅτι ὅταν πρόκειται νὰ δώσωσι ῥαβδισμοὺς ἐπὶ τῶν παλαμῶν, τινὲς μὲν τῶν μαθητῶν, οἱ μὴ ἔχοντες δηλ. εὐαίσθητα τὰ ἁπτικὰ νεῦρα, προσέρχονται ἀφόβως, ἀνοίγουσι τὴν χεῖρά των καὶ ἀπέρχονται χωρὶς νὰ ἐκδηλώσωσι μυϊκήν τινα κίνησιν, ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἢ καὶ ἀλλαχοῦ, ἐν ᾧ οἱ λίαν εὐαίσθητοι καὶ πρὶν ἢ κτυπηθῶσιν, οὐ μόνον διαφόρους μορφασμοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου κάμνουσι, ἀλλὰ καὶ διαφόρους κινήσεις ἀκανονίστους τῶν ποδῶν.

Εἰς ταύτην τὴν τάξιν τῶν κινήσεων δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν καὶ τὸ φαινόμενον, καθ' ὃ ὁ ὀργιζόμενος ἀνίσταται, καθεζόμενος δὲ καταπραΰνεται. Αἱ πλεῖσται λοιπὸν τῶν μνημονευθεισῶν κινήσεων γίνονται ἀσυνειδήτως· πᾶσαι ὅμως ἀνεξαρτήτως τῆς βουλήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναπολειφθεισῶν ἑκουσίων κινήσεων πολλαὶ πολλάκις γίνονται ἀκουσίως καὶ ἐν ἀσυνειδησίᾳ· οὕτω π. χ. περιπατεῖ τις πολλάκις χωρὶς νὰ θέλῃ (ὁ ἀφῃρημένος, στενοχωρημένος, ὁ μέγα τι δυστύχημα αἴφνης ὑποστάς, ἢ καὶ ὁ χαροποιάν τινα εἴδησιν λαβὼν δυναμένην νὰ ἐπιδράσῃ σπουδαίως ἐπὶ τοῦ ὅλου βίου του). Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐὰν αἱ θεωρίαι ἡμῶν, δι' ὧν ἐξηγοῦνται τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἀποδειχθῶσιν ὀρθαί, δὲν θὰ διστάσωμεν νὰ εἴπωμεν τότε, ὅτι πάντα τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἶναι ἀποτελέσματα ἐπιδράσεως μαγνητικοῦ ῥεύματος μεταβιβαζομένου εἰς ἄτομον ἐν ἀσυνειδησίᾳ διατελοῦν, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ νευρικὸν σύστημα δὲν εὑρίσκεται καθολοκληρίαν ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει.

Ἐξετάσωμεν ἤδη πῶς γίνωνται αἱ ἑκούσιαι κινήσεις. Ὁσάκις θέλω νὰ ἀνατείνω τὴν χεῖρά μου συμβαίνει ἐν ἐμοὶ μηχανικὴ ἀλλοίωσίς τις τῆς καταστάσεως τῶν νευρικῶν κυτάρων ἐν τῷ κέντρῳ τῶν κινητικῶν νεύρων, ἅτινα, κατὰ τοὺς φρενολόγους, εἰσὶν οἱ γῦροι οἱ ἀποτελοῦντες τὰ ὅρια τοῦ βρεγματικοῦ καὶ μετωπικοῦ λοβοῦ τοῦ ἐγκεφάλου. Μηχανικὴν ἀλλοίωσιν λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν μετάβασιν κυτάρου τινὸς ἀπὸ μιᾶς καταστάσεως εἰς ἄλλην χωρὶς νὰ παραχθῶσι φυσικὰ ἢ χημικὰ φαινόμενα, δηλ. φῶς, θερμότης, κίνησις, ἀπαράλλακτα ὡς συμβαίνει εἰς τὰ μόρια τοῦ μαγνητιζομένου σιδήρου. Ταῦτα δηλ. ἀπὸ μορίων σιδήρου μεταβάλλονται εἰς μόρια μαγνήτου χωρὶς νὰ ἐκδηλωθῇ φαινόμενόν τι.

Τὴν μηχανικὴν ταύτην ἀλλοίωσιν λοιπὸν τὰ κινητικὰ γάγγλια μεταδίδουσι καὶ εἰς τὰ λοιπὰ νευρικὰ κύταρα καὶ οὕτω παράγονται αἱ ἀπαιτούμεναι μυϊκαὶ κινήσεις. Ὡρισμένη δὲ μηχανικὴ ἀλλοίωσις ὡρισμένου κυτάρου τῶν κινητικῶν γαγγλίων παράγει ὡρισμένην συστολὴν ἢ διαστολὴν τῶν μυϊκῶν νεύρων, τοὐτέστιν ὡρισμένην κίνησιν, ἢ ὅπερ ταὐτόν, ἑκάστη κίνησις εἶναι προϊὸν ὡρισμένης ἀλλοιώσεως. Ἡ ἀλλοίωσις λοιπὸν αὕτη μεταδιδομένη ὡς μαγνητικὸν ῥεῦμα εἰς τὸν ἕτερον παράγει ἐν αὐτῇ τὰς κινήσεις ταύτας. Οὕτω π. χ. ὅταν σκέπτεταί τις νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω, αἱ ἀλλοιώσεις γίνονται ἐν τῷ σώματι μεταδίδονται δὲ διὰ τῆς ἁφῆς καὶ εἰς τὸν ἕτερον, εἰς τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ ἐκτέλεσις, ἐὰν μὴ οὗτος θελήσῃ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ὠθοῦσαν αὐτὸν ὁρμήν.

Νῦν ἐξετάσωμεν πῶς κατορθώνει ὁ ὑπνωτιζόμενος νὰ ἐκτελῇ κινήσεις ἢ πᾶν ὅ,τι διὰ τούτων κατορθοῦται, τὸ ὁποῖον μαγνητίζων κατὰ διάνοιαν ἔχει. Ἂς ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ὁμιλοῦμεν περὶ φαινομένων, κατὰ τὸ ὁποῖα ὁ μαγνητιζόμενος διατηρεῖ ἔτι τὰς αἰσθήσεις του ἀκεραίας. Ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι ὁ μαγνητιστὴς ἔχει κατὰ διάνοιαν νὰ ἐκτελέσῃ ὁ μαγνητιζόμενος τὸ ἑξῆς. Νὰ εὕρῃ ἐπιπλόν τι κείμενον μεταξὺ ἄλλων ἔν τινι τραπέζῃ καὶ νὰ τὸ μεταθέσῃ εἰς ἄλλην θέσιν ὡρισμένην. Ὁ μαγνητιζόμενος δὲν γινώσκει τί πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ, οὐδὲ αἰσθάνεταί τι ἄλλο, ἢ ὄγκον τινὰ κατὰ τὸν μετωπικὸν λοβὸν τοῦ ἐγκεφάλου, ὅστις (ὄγκος) εἶναι ἀκριβῶς ἀποτέλεσμα τῆς μεταβιβάσεως τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ μαγνητιστοῦ. Σημειωτέον ὅτι ὁ μαγνητιστὴς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐκτελέσεως πρέπει συνεχῶς νὰ ἀναπαριστᾷ ἐν τῇ φαντασίᾳ του τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ μέλλει νὰ εὕρῃ ὁ μαγνητισθείς, ἢ καὶ τὴν πρᾶξιν, ἣν μέλλει νὰ ἐκτελέσῃ, διότι μόλις ἀποσπάσῃ τὴν προσοχήν του ἀπὸ τούτων ὁ ὄγκος διαλύεται, ὁ δὲ μαγνητισθεὶς οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ. Ἐνόσῳ λοιπὸν ὑπάρχει ὁ ὄγκος οὗτος ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τοῦ μαγνητισθέντος, οὗτος ὠθεῖται αὐτομάτως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διανοήματος τοῦ μαγνητιστοῦ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἐκ τῶν προτέρων τί ὀφείλει νὰ πράξῃ, τοῦτο δὲ μόνον αἰσθάνεται ὅτι, ἐνόσῳ οὗτος δὲν βαίνει ἐπιτυχῶς ἢ δὲν ἐκπληροῖ τὴν ἐντολήν, ὁ ὄγκος αὐξάνει καὶ πιέζει τὸν ἐγκέφαλον, ὅταν δὲ βαίνει ἐπιτυχῶς ἄρχεται ἡ διάλυσις τοῦ ὄγκου καὶ ἡ ἐλάφρυνσις τοῦ ἐγκεφάλου. Ἡ δὲ πρᾶξίς του ἐκείνη, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἐξαφανισθῇ καθ' ὁλοκληρίαν ὁ ὄγκος, εἶνε ἐκείνη, ἣν διενοήθη ὁ μαγνητιστής. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀναγνωστῶν ἤκουσάν τινα περὶ Πίκμαν. Ὁ ὑπνωτιστὴς οὗτος, ὁσάκις ἐλάμβανε τὴν θέσιν τοῦ μαγνητιζομένου, ἰδού τί ἔκαμνεν. Ἔλεγε νὰ ὁρίσωσιν οἱονδήποτε ἀντικείμενον (ἐννοεῖται ἐν ἀγνοίᾳ του). Ἐζήτει νὰ τῷ δοθῇ ἀκόλουθός τις (γινώσκων βεβαίως τὸ ἀντικείμενον καὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ) ἐπὶ τῇ ῥητῇ συμφωνίᾳ νὰ ἔχῃ ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ τὸ ἀντικείμενον συνεχῶς μέχρι τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὅλης πράξεως. Ὁσάκις δὲ εὑρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν ἀμέσως ὑπεμίμνησκεν εἰς τὸν ἀκόλουθόν του τὴν συμφωνίαν. Ἀνεκάλυπτεν ἐπὶ τέλους ὅτι π. χ. ὡρολόγιον θεατοῦ τινος ἐτέθη εἰς τὸ θηλάκιον ἑτέρου θεατοῦ ἐν τῇ ἀπέναντι πλευρᾷ. Ὁ Πίκμαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναζητήσεως, οὐ μόνον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἀντικείμενον ἠγνόει, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀνεκάλυπτέ τι ὅλως ἄγνωστον εἰς αὐτόν, δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ τί ἦτο. Καὶ ἄλλα παρόμοια ὁμοίας φύσεως ἠδυνάμεθα νὰ παρενθέσωμεν ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἱκανὸν νομίζομεν πρὸς ἀπόδειξιν τῶν εἰρημένων. Ἡ ἀλλοίωσις τῶν νευρικῶν κυτάρων τοῦ ἀκολούθου, ἢ μᾶλλον ὀδηγοῦ, διατηροῦντος πάντοτε τὴν παράστασιν τοῦ ἀντικειμένου, μετεβιβάσθη εἰς τὸν Πίκμαν, ὑπ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἐξετελέσθη. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ λογικὴν ἐκτέλεσιν τῶν διανοημάτων τοῦ μαγνητιστοῦ δύναται νὰ φέρῃ μεγάλα προσκόμματα, καὶ νὰ ματαιώσῃ πᾶν βιολογικὸν φαινόμενον ἡ αἰσθητικὴ δύναμις καὶ ἡ συνείδησις, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐξουδετερώσωμεν αὐτὰς δι' οἱουδήποτε μέσου, ἵνα ἔχωμεν φαινόμενα ἀκριβέστερα καὶ ἐκπληκτικώτερα, καθαρῶς φαινόμενα ὑπνωτισμοῦ. Ἤδη μόλις εἰσερχόμεθα εἰς τὸ στάδιον τοῦ καθαρῶς ὑπνωτισμοῦ, εἰς τὴν ψυχολογικὴν δηλονότι κατατάστασιν τοῦ ὑπνωτιζομένου, καθ' ἣν καθίσταται ἀνίκανος νὰ λειτουργῇ ἡ αἰσθητικὴ δύναμις, ἐξουδετεροῦται, κοιμᾶται. Τὴν νάρκωσιν ταύτην τῶν αἰσθητηρίων νεύρων, ἤτοι τὴν ἀναισθησίαν, δύνανται νὰ προκαλέσωσι καὶ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ αἴτια. Πολλὰ καὶ διάφορα θεωροῦνται τὰ προκαλοῦντα τὴν ἀναισθησίαν ταύτην αἴτια, ἀτενὲς βλέμμα, κρότος, στιλπνότης ἀντικειμένου, πίεσις τῶν ὑπογόνων ἀδένων καὶ ἄλλα, ἡμεῖς ὅμως φρονοῦμεν ὅτι οἱαδήποτε ἄλλη πρᾶξις, πᾶσα περίστασις δύναται νὰ προκαλέσῃ ἀναισθησίαν τοιαύτην εἰς τὸν ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ τοιαύτην προδιάθεσιν. Ναρκωθέντων λοιπὸν τῶν αἰσθητηρίων νεύρων, ἤτοι ἐκλιπούσης τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως, συνεκλείπει μετ' αὐτῆς καὶ ἡ συνείδησις, δι' ἧς καὶ μόνης λαμβάνομεν γνῶσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν καταστάσεως. Ἡ τοιαύτη δὲ κατάστασις ὡς ἔχουσα ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν φυσιολογικὸν ὕπνον ὠνομάσθη, ὡς φαίνεται, ὑπνωτισμός. Ἐκ πάντων τούτων συνάγομεν τὸν ἑξῆς ὁρισμόν. „Ὑπνωτισμός ἐστιν ἡ ψυχολογικὴ ἐκείνη κατάστασις, καθ' ἣν ἐκ πάντων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων μόνον ἡ μυϊκὴ δύναμις λειτουργεῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπνώττουσιν.“ Ἐὰν λάβωμεν νῦν πρὸ ὀφθαλμῶν ἄνθρωπον ἐν τοιαύτῃ καταστάσει, παρατηροῦμεν ὅτι ὅλα τὰ φαινόμενα ἐξηγοῦνται διὰ τῆς μετοχετεύσεως τοῦ μαγνητικοῦ ῥεύματος. Ἡ ἀπὸ στόματος διδομένη παραγγελία καὶ ἡ φωνὴ οὐδεμίαν σημασίαν ἔχουσι διότι ὁ ὑπνωτισθεὶς δὲν ἀκούει. Ἂν δὲ οἱ ὑπνωτισταί, οἱ μετερχόμενοι κυρίως τοῦτο ὡς ἐπάγγελμα βιοποριστικόν, μεταχειρίζωνται ἐνάρθρους λόγους, πράττουσι τοῦτο πρὸς ἐπίδειξιν μᾶλλον καὶ ἵνα περιβάλωσι διὰ μυστηριώδους τινὸς πέπλου τὴν τέχνην των. Ὅτι δὲν ἀκούει τοῦτο ἀποδείκνυται καὶ ἐκ τῆς ἀφῆς. Ὁ Πίκμαν ἔδωκεν εἰς τὸν ὑπνωτισθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἔλαιον, ὅπερ διέταξε νὰ κρατῇ ἐν τῷ στόματι· καὶ ἐνόσῳ μὲν διετέλει ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὁ ὑπνωτισμένος οὐδὲν σημεῖον δυσαρεσκείας ἐξεδήλου, ἅμα δ' ἀφυπνισθεὶς ἐξέβαλε τὸ ἔλαιον μετὰ σφοδρᾶς ἐκδηλώσεως δυσαρέστου συναισθήματος τῆς ἁδίας. Πρὸς τούτοις πολλάκις προκαλοῦσι τὴν κατάστασιν ταύτην, ἰδίως εἰς ὑστερικάς, χάριν ἐγχειρίσεων. Ταῦτα πάντα ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὰ παραγγέλματα, ἡ ψυχικὴ δηλονότι κατάστασις τοῦ ὑπνωτιστοῦ, μεταβιβάζονται εἰς τὸν ὑπνωτισμένον διὰ τῶν κινητικῶν νεύρων ὡς μαγνητικὸν ῥεῦμα καὶ οὐχὶ διὰ τῶν αἰσθητηρίων ὡς φωναί, ἢ ἐν γένει ὡς αἰσθήματα.

Ἀκριβῶς ἐν ᾗ καταστάσει περιεγράψαμεν τὸν ὑπνωτισμένον τῇ ἐπιδράσει ἑτέρου παρουσιάζονται καὶ ἄλλα τινα φαινομένα, ἅτινα περιγράφει ὁ Cilles de la tourette ἀρχαῖος μαθητὴς τοῦ πολλοῦ Charcot ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον „L'hypnotisme et les états analogues“ συγγράμματι αὐτοῦ, καὶ τὰ ὁποῖα ἐξηγοῦνται καθ' ὁλοκληρίαν κατὰ τὴν ἡμετέραν θεωρίαν.

„Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς καταστάσεως ταύτης (λέγει οὗτος) εἶναι ἡ ἀκινησία. Ἐὰν ἀνορθώσωμεν τὸν ὑπνωτισμένον μένει ἀκίνητος ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, τὰ δὲ μέλη αὐτοῦ διατηροῦσι τὴν θέσιν, ἥτις τοῖς δίδεται. Ταῦτα εἶναι ἐλαφρὰ καὶ κάμπτονται καθ' ὅλας τὰς δυνατὰς διευθύνσεις μετὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐκολίας. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ μένουσιν ὀρθάνοικτοι, ἡ φυσιογνωμία ἀπαθής, τὰ βλέφαρα ἀκίνητα, τὰ δάκρυα ῥέουσι, ἡ ἀναπνοὴ τελεῖται σχεδὸν ἄνευ πνευστικῆς κινήσεως, τὰ δὲ αἰσθητήρια ὄργανα, ἰδίως δὲ ἡ ὅρασις καὶ ἡ ἀκοή, ἀσθενέστατα λειτουργοῦσι·“ (Εἴπομεν ὅμως ἡμεῖς ἤδη ὅτι ταῦτα καθ' ὁλοκληρίαν ἀργοῦσι, καὶ ὅτι αἱ εἰς ταῦτα ἀποδιδόμεναι ἐκφάνσεις ἔχουσιν ὡς μόνην αἰτίαν τὴν μυϊκὴν δύναμιν). Ἄλλο ὅμως προβαίνουσι καὶ περαιτέρω. Κατ' αὐτοὺς ὁ ὑπνωτισθείς, ἂν καὶ συνήθως ἀπειθὴς εἰς τὰ διὰ τοῦ λόγου κελεύσματα, ἀναπαριστᾷ ὅμως ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ζωηρότατα πᾶν ὅ,τι τῷ ὑπομνήσωμεν διὰ τῆς αἰσθητικῆς του δυνάμεως ἢ καὶ ἄλλως“. „Ἐὰν π. χ., λέγει, ἑνώσωμεν τὰς χεῖρας ὡς πρὸς δέησιν, ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ λαμβάνει ὕφος προσευχομένου, τοὐναντίον δὲ φαιδρύνεται, ἐὰν θέσωμεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν χειλέων εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποστέλλῃ φίλημα. Ἐὰν δὲ κλείσωμεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ καὶ προβάλωμεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν εἴδει γρόνθου, ἡ φυσιογνωμία μεταβάλλεται, λαμβάνει ἀπειλητικὸν ὕφος.“ Ἡ ἐπιστημότης καὶ τὸ κῦρος τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων τούτων ἠδύνατο νὰ παρασύρῃ τὸν συνειρμὸν τῶν ἐννοιῶν καὶ καταρρίψῃ ἐκ βάθρων τὴν θεωρίαν ἡμῶν, ἂν μὴ καὶ τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐξηγοῦντο κάλλιστα, χωρὶς νὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ παραδεχθῶμεν ἐνέργειαν μνήμης, ἀναπαραστατικῆς δυνάμεως καὶ αἰσθητικῆς δυνάμεως.

Ἐὰν λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν σχέσιν, ἐν ᾗ διατελοῦσιν αἱ διακλαδώσεις τοῦ ὅλου νευρικοῦ συστήματος πρός τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ κέντρα, ἢ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀφῃρημένης ψυχολογίας τὴν ἀλληλεπίδρασιν τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασίζεται καὶ ἡ θεωρία τοῦ σχηματισμοῦ τῆς φυσιογνωμίας, θὰ κατανοήσωμεν ὅτι πρὸς παραγωγὴν τῶν φαινομένων τούτων δὲν εἶναι πάντοτε ἀναγκαία ἡ παρουσία τῆς συνειδήσεως καὶ αἰσθητικῆς δυνάμεως.

Ἐν ἄλλῃ σειρᾷ σκέψεων θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν 1. ὅτι αἱ διὰ κελευσμάτων θεραπεῖαι δὲν γίνονται μόνον κατὰ τὸν ὑπνωτισμόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις, πάντοτε ὅμως ἐπὶ ἀσθενῶν, ὧν τὸ νευρικὸν σύστημα διατελεῖ ἐν παθολογικῇ καταστάσει· 2. ὅτι ἡ μετὰ τὴν ἀφύπνισιν λογικὴ καὶ πιστὴ ἐκτέλεσις ἐντολῶν δοθεισῶν κατὰ τὸν ὑπνωτισμὸν εἶναι φαινόμενον παθολογικῆς καταστάσεως, ὅπερ ἐν μικρογραφίᾳ καὶ ὑπὸ διάφορον ὅλως μορφὴν παρατηρεῖται καὶ εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἐν φυσιολογικῇ ὅλως καταστάσει διατελούντων· 3. ὅτι περιεχόμενον τῶν παραγγελμάτων αὐτῶν, μόνον ἐκτέλεσις πράξεών τινων σχεδὸν ὡρισμένων δύναται νὰ ἦναι, καὶ 4. ὅτι τὸ ὑπνοβατικὸν στάδιον, ἡ διφυὴς κατάστασις τοῦ ὑστερικοῦ καὶ ἄλλα τινὰ φαινόμενα, μολονότι παρουσιάζουσι φαινόμενα ὑπνωτισμοῦ, ὅμως πρέπει νὰ διακριθῶσι ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἀσθένειαι ὅλως διάφοραι, ὁ δὲ πάσχων τοιαύτην τινὰ ἀσθένειαν νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ προσῆκον αὐτῷ εἶδος τῆς φρενοβλαβίας.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΜΠΕΤΟΒΕΝ.

ΜΕΤΑ θλιβερᾶς συγκινήσεως προσατενίζομεν τὴν μεγάλην μορφὴν τοῦ Προμηθέως τῆς μουσικῆς. Ὁ βίος αὐτοῦ ὑπῆρξε διαρκὴς θρίαμβος ἀλλὰ καὶ παρατεταμένον μαρτύριον, ἡ δὲ κώφωσις αὐτοῦ ἐφάμιλλον κατὰ τὴν σκληρὰν ὀδυνηρότητα ἔχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης μόνην τὴν τύφλωσιν τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Μίλτωνος. Ὁ βίος αὐτοῦ παρέχει ἡμῖν ταὐτοχρόνως ἐκπληκτικώτατον ψυχολογικὸν φαινόμενον· μένομεν ἔκπληκτοι ἐκ θαυμασμοῦ πρὸ τῆς ἡρωϊκῆς καρτερίας τῆς μεγαλοψυΐας, ἥτις ἀντλεῖ τὰς δυνάμεις αὐτῆς ἐκ τοιούτου ἀγῶνος, παλαίει νικηφόρως ὑπὲρ τὸ τέταρτον τοῦ αἰῶνος, καὶ εὑρίσκει τὴν ὑψίστην ἐκδήλωσιν τῆς δημιουργικῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐν τῇ μονώσει, εἰς ἣν εἶνε καταδεδικασμένη.

Ὁ Λουδοβῖκος Μπέτοβεν ἐγεννήθη ἐν Βόννῃ τῷ 1770, ἀλλ' ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ δηλοῖ κατάγεται ἐξ ὁλλανδικῆς οἰκογενείας. Ἐν Μαεστρίχ, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ πρόπαππος τοῦ μεγάλου μελοποιοῦ, σώζεται εἰσέτι ἄλλος κλάδος τῆς οἰκογενείας ταύτης, καὶ μέλος τι αὐτῆς, ἀξιωματικὸς ἐν τῷ ὁλλανδικῷ στρατῷ, διέπρεψεν ἐν τῷ κατὰ τῆς Σουμάτρας πολέμῳ.

Τὰς ἀρχὰς τῆς μουσικῆς ἐδιδάχθη ὁ Μπέτοβεν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ μουσικῶν τινων τῆς Βόννης, τόσον δὲ καταπληκτικῶς ηὐδοκίμησεν ὥστε μόλις δεκατριετὴς ἦτο, ὅτε ἐν κριτικῷ ἄρθρῳ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς μουσικῆς ἐν Βόννῃ, ἐν εἰδικῷ περιοδικῷ δημοσιευθέντι, ἐγράφη περὶ αὐτοῦ ἡ ἑξῆς προφητικὴ φρᾶσις: „Ὁ νεαρὸς Μπέτοβεν θὰ γείνῃ βεβαίως δεύτερος Μότσαρτ ἂν ἐξακολουθήσῃ ὡς ἤρχισεν.“

Φιλότεχνός τις εὐπατρίδης ἐπροστάτευσε τὸν τηλικαύτας ἐλπίδας παρέχοντα μείρακα, καὶ πρὸς τελειοτέραν μόρφωσιν ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Βιέννην παρὰ τῷ Μότσαρτ, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δόξης ὄντι. Ὁ Μπέτοβεν συνηντήθη μετὰ τοῦ γόητος μελοποιοῦ τοῦ Μαγευμένου αὐλοῦ ἐν τῇ ἀνακτορικῇ αἰθούσῃ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσὴφ τοῦ Β΄. Ὁ μέγας καλλιτέχνης διεῖδεν ἐν τῇ ἐμπεπνευσμένῃ μουσουργίᾳ καὶ τῇ ἐξ ὑπογνίου μελοποιίᾳ τοῦ νεαροῦ Μπέτοβεν μέγα τι καὶ ἰδιάζον, δι' ὃ ἀνέκραξε:

— Ἰδέτε καλὰ αὐτὸν τὸν νέον· θὰ γείνῃ λόγος ποτὲ περὶ αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ Μπέτοβεν, μολονότι τὰ ἔργα, τὰ κατὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ τρόπον, μαρτυροῦσι προφανῶς ἐπίδρασιν τοῦ Μότσαρτ, δὲν ἐπωφελήθη τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, διότι ἀσθενούσης τῆς μητρός του ἀνεχώρησεν αἴφνης εἰς Βόνναν, ὅτε δὲ βραδύτερον ὑπέστρεψεν εἰς Βιέννην ὁ Μότσαρτ εἶχεν ἀποθάνῃ.

Ἀλλ' ἐν ᾧ διέμενεν ἐν Βόννῃ κατὰ συγκυρίαν ἐσχετίσθη μετά τινος ἄλλου μουσικοῦ, ὃν ἐκέκτητο ἡ Βιέννη, πρεσβυτέρου μὲν τοῦ Μότσαρτ ἀλλὰ θεωρουμένου ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὡς ἴσου αὐτῷ. Ὁ Χάϋδν διαβαίνων ἐκ Βόννης ἐκλήθη εἰς τιμητικὸν γεῦμα ὑπὸ τῶν μουσικῶν τῆς πόλεως· ἐκεῖ δὲ παρουσιάσθη πρὸς αὐτὸν ὁ Μπέτοβεν. Ὁ Χάϋδν ἀνεγνώρισεν ἐν αὐτῷ ἔκτακτον εὐχείριαν περὶ τὴν μουσουργίαν καὶ ἱκανότητα μεγάλην περὶ τὴν μελοποιίαν, ὑπεσχέθη δὲ (μολονότι δὲν ἐδίδασκε πλέον) ἐξαιρετικῶς δι' αὐτὸν νὰ τῷ φανῇ διὰ τῶν συμβουλῶν του χρήσιμος ἂν μετέβαινεν εἰς Βιέννην. Ὁ Μπέτοβεν ἀπῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αὐστρίας.

Ἀλλ' αἱ σχέσεις τοῦ μέλλοντος μελοποιοῦ τῆς Ἡρωϊκῆς συμφωνίας καὶ τοῦ μελοποιοῦ τῆς Δημιουργίας, οὔτε εὐάρεστοι ὑπῆρξαν, οὐδὲ πολὺ διήρκεσαν. Ὁ μὲν Χάϋδν ἦτο λίαν ἀπησχολημένος οὐδ' εἶχε καιρὸν νὰ φροντίζῃ πολὺ περὶ τοῦ ἀνυπομόνου μαθητοῦ του, ὁ δὲ Μπέτοβεν ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι δύο ἐτῶν εἶχεν ἤδη συναίσθησιν τῆς ἀξίας του καὶ δὲν ἦτο λίαν πειθήνιος. Πάντες οἱ μελοποιοί, ὧν τὴν συμβουλὴν ἐζήτει, ὡμολόγουν ὅτι εἶχεν οὐχὶ συνήθη μουσικὴν ἰδιοφυΐαν, ἀλλὰ καὶ ταὐτοχρόνως ὅτι ἦτο τόσον πείσμων, ὥστε πολλάκις ἠναγκάσθη ν' ἀποκτήσῃ δι' ἰδίας πείρας ὅ,τι ἠρνεῖτο νὰ μάθῃ παρὰ τῶν διδασκάλων του.

Τὸ ἀβέβαιον καὶ ἄτακτον τῶν πρώτων μουσικῶν σπουδῶν τοῦ Μπέτοβεν ἐπεβράδυνε τὴν ἔκφανσιν τοῦ δημιουργικοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Ἐκυοφόρει ἐν τῷ νῷ θαυμάσια μέλη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ χάρτου εἶχε ῥίψῃ μετριώτατα, ἐν ᾗ ἡλικίᾳ ὁ Μότσαρτ εἶχεν ἤδη παραγάγῃ ἔργα πρώτης τάξεως. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς δι' ἀόκνου καὶ πεισματώδους ἐργασίας ἀπέκτησε τὴν ἕξιν τοῦ συγκρατεῖν καὶ τιθασσεύειν τὰς ἐμπνεύσεις του, ἀνεπλήρωσε τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον μετὰ ταχύτητος, ἧς ὅμοιον παράδειγμα σπανιώτατα θ' ἀνεζήτει τις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης.

Ἀπὸ τῶν ἀσταθῶν ἀποπειρῶν ἀνεφάνη διὰ μιᾶς, εἰς τὰς Σονάτας, ἃς ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Χάϋδν, ὁποῖος ἦτο· διὰ μιᾶς περιεβλήθη τὸν μανδύαν τῆς μεγαλοψυΐας.

Τὰ Trio αὐτοῦ καὶ πλεῖστα ἄλλα ἔργα του φαίνονται ὡς ὑπ' αὐτῆς τῆς μεγαλοψυΐας τοῦ Μότσαρτ ἐμπνευσθέντα· ἀλλ' ἡ πρωτοτυπία του διαφαίνεται ἤδη· δὲν εἶνε τόσον τέλειος ὡς ὁ Μότσαρτ, δὲν ἔχει τὴν συμμετρίαν ἐκείνου καὶ τὴν εὐρυθμίαν ἀλλ' εἶνε ἰσχυρότερος. Τὰ Andante αὐτοῦ ἀμοιροῦσι τῆς γαληνιαίας ἠρεμίας τοῦ Χάϋδν, τῆς ἡδυπαθοῦς χάριτος τοῦ Μότσαρτ· αἱ μελῳδίαι αὐτοῦ εἰσὶν ἀγνότεραι, μεγαλοπρεπέστεραι, ἐνιαχοῦ δὲ θλιβερώτεραι. Τὰ Scherzi καὶ Menuets αὐτοῦ εἰσὶν ἀποτομώτερα, βιαιότερα.

Τὰ μελοποιήματα ταῦτα, ἅτινα συνηγωνίζοντο ἤδη πρὸς τὰ ἔργα δύο ἐξόχων μουσικῶν τοῦ Μότσαρτ καὶ τοῦ Χάϋδν, εἶχον τόδε τὸ προσόν τὸ οὐχὶ σμικρᾶς ἀξίας. Ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὴν διττὴν πρόοδον, ἥτις εἶχεν ἐκδηλωθῆ περὶ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσουργεῖν αὔξουσαν δεξιότητα τῶν καλλιτεχνῶν. Ἔκτακτον ἱκανότητα κεκτημένος ὁ Μπέτοβεν, οὐ μόνον ἀντάξιος ἦτο τῶν νέων τῆς τέχνης προόδων, ἀλλὰ τὸ μέγα καὶ ὁρμητικὸν αὐτοῦ πνεῦμα προέτρεχε τῶν χρόνων του, ἐρρίπτετο εἰς τὸ μέλλον, ἐμάντευεν, ὅ,τι δ' οἱ ἄλλοι ἐθεώρουν ἀδύνατον εἰς αὐτὸν ἐφαίνετο ἤδη εὐχερές.

Ὁ Μπέτοβεν ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ ἐπεχείρησε περιοδείαν κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1795. Οἱ καιροὶ δὲν ἦσαν κατάλληλοι πρὸς καλλιτεχνικὰς ἀπολαύσεις· αἱ στρατιαὶ τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας ἐσκήνουν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ρήνου· ἐν τούτοις ὁ Μπέτοβεν ἐπεσκέφθη τὴν Πράγαν, τὴν Λειψίαν, τὸ Βερολῖνον, θερμῆς πανταχοῦ τυγχάνων ὑποδοχῆς. Αὕτη εἶνε ἡ μόνη καλλιτεχνικὴ περιοδεία του· πλὴν βραχειῶν τινων διατριβῶν ἐν Βάδεν καὶ ἐν τοῖς μεταλλικοῖς ὕδασι τῆς Οὐγγαρίας ἅπας ὁ βίος

αὐτοῦ διέρρευσεν ἐν Βιέννῃ, θεάτρῳ τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ τοῦ μαρτυρίου.

Ὁ Μπέτοβεν ἦτο ἤδη εὐτυχής· ἡ δόξα κατηγλάϊζε τὴν μορφήν του. Πρίγκιπες καὶ κόμητες προσέφερον ἀσμένως αὐτῷ τὰς ἰδιαιτέρας ὀρχήστρας των, ὅπως ἐκτελῶσι τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ ἔργα· προσέτι δὲ παρεῖχον αὐτῷ ἐπὶ πολλὰ ἔτη χορηγίαν ἑξακοσίων φλωρινίων. Ἡ πρὸς τοὺς εὐπατρίδας τούτους ἀφιέρωσις πλείστων ἔργων τοῦ μεγάλου μελοποιοῦ ἀπηθανάτισε τὴν εὐγνωμοσύνην του.

Ἐν μέσῳ τῆς εὐτυχίας ταύτης, ἐν μέσῳ τῶν ἑκάστοτε τολμηροτέρων καλλιτεχνικῶν ὀνείρων, ἐν μέσῳ τῆς ἐξόχου δημιουργικῆς ἐργασίας, ἐπέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ φοβερὸν δυστύχημα, τὸ μεταβαλὸν εἰς ἀνεκδιήγητον βάσανον τὸν βίον του. Ἦτο δὲ τότε μόλις εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἐτῶν!...

„Φοβερὸς δαίμων ἔρριψε τὸ βλέμμα του ἐπ' ἐμοῦ, ἔγραφε. Ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἡ αἴσθησις τῆς ἀκοῆς ἐξασθενοῦται ἐν ἐμοὶ καθ' ἑκάστην. Τὰ ὦτά μου βομβοῦσιν ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἀπὸ δύο ἐτῶν ἀποφεύγω ὅλας τὰς συναναστροφάς. Πῶς νὰ εἴπω εἰς τοὺς ἀνθρώπους: εἶμαι κωφός!... Εἰς τὸ θέατρον εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ κάθημαι παρὰ τὴν ὀρχήστραν διὰ ν' ἀκούω τὸν ἀοιδὸν, καὶ πρᾶγμα παράδοξον, ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες συνδιαλεγόμενοι μετ' ἐμοῦ δὲν ἐννοοῦσι τὴν πήρωσίν μου ταύτην. Εὐτυχῶς ἠξεύρουσιν ὅτι εἶμαι ἀφῃρημένος. Πραγματικῶς, μόλις ἀκούω ὁσάκις μοὶ ὁμιλοῦν χαμηλοφώνως· ἀκούω τοὺς ἤχους, ἀλλ' οὐχὶ τὰς λέξεις, πρὸς ἐπίτασιν δὲ τοῦ κακοῦ, αἱ ὀξεῖαι φωναί μοὶ ἐμποιοῦσιν ἀνυπόφορον συναίσθημα. Ποῦ θὰ καταλήξῃ τοῦτο; Ὁ θεὸς τὸ ἠξεύρει. Ἐν τούτοις ὁ ἰατρὸς Βέριγκ μὲ διαβεβαιοῖ ὅτι ἡ κατάστασίς μου θὰ βελτιωθῇ καὶ ὅτι θὰ θεραπευθῶ ἐντελῶς ἴσως. Πολλάκις ἤδη κατηράσθην τὴν ὕπαρξίν μου, ἀλλ' ὁ Πλούταρχος μὲ διδάσκει τὴν ἐγκαρτέρησιν.[1]) Θέλω, εἰ δυνατόν, ν' ἀψηφήσω τὴν τύχην μου, καὶ ἐν τούτοις θὰ ὑπάρξουν στιγμαὶ ἐν τῷ βίῳ μου, καθ' ἃς θὰ εἶμαι τὸ δυστυχέστατον τοῦ Δημιουργοῦ πλάσμα.“

Τὸ πένθιμον τοῦτο προαίσθημα ἔμελλε νὰ ἐπαληθεύσῃ κατὰ γράμμα.

* * *

Μεγάλη συζήτησις συνήφθη μεταξὺ τῶν βιογράφων τοῦ Μπέτοβεν, περὶ τοῦ ἂν ὁ μέγας καλλιτέχνης ἠγάπησε. Τοῦτο κατεδείχθη σήμερον ἀναμφισβητήτως· ἀλλὰ καὶ ἂν οὐδὲν ἐγινώσκομεν, ἔκ τινων ἔργων του ἀδιστάκτως θὰ ἐπειθόμεθα ὅτι ἰσχυρὸν ἐρωτικὸν πάθος συνεκλόνησε τὸν βίον αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐνεπνεύσθη καὶ ἐμελοποίησε τὴν σονάταν „Ἀποχαιρετισμός, ἀπουσία, ἐπάνοδος“, πρὸ πάντων δὲ τὴν θαυμασίαν ὑπ' ἀριθμὸν 27 σονάταν, ἠγάπησε πάντως δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· διὰ σκληρᾶς πείρας ἐγνώρισε τοὺς σπαραγμοὺς τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, τὸ μαρτύριον τοῦ ἀποχωρισμοῦ, τὴν εὐτυχίαν τὴν φευγαλέαν καὶ παροδικήν, καὶ τὴν ἐσχάτην ἀγωνίαν καταπροδοθέντος ἔρωτος. Πράγματι, πρὸς τὴν σονάταν ταύτην, ἐπιφανῆ θέσιν κατέχουσαν ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τοῦ Μπέτοβεν, συνδέεται τὸ ὀδυνηρότατον ἐπεισόδιον τοῦ βίου του.

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ. *Εἰκὼν ὑπὸ C. Raupp.*

[1]) Ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Ὅμηρος ἦσαν μετὰ τοῦ Γκαῖτε οἱ τρεῖς προσφιλέστατοι συγγραφεῖς τοῦ Μπέτοβεν. Ἐκ νεότητος εἶχε λάβῃ τὴν συνήθειαν, ἣν διετήρησε μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ, νὰ γράφῃ σημειώσεις ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ ἀναγινωσκομένου βιβλίου, ἢ νὰ ὑπογραμμίζῃ ἢ ν' ἀντιγράφῃ εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του τὰ χωρία, τὰ ἔχοντα σχέσιν τινα πρὸς τὴν τέχνην, τὰς σκέψεις καὶ τὰς περιστάσεις τοῦ βίου του. Αἱ σημειώσεις αὗται καὶ αἱ ὑπογεγραμμισμέναι ἢ ἀντιγεγραμμέναι φράσεις διασαφηνίζουσιν ἐπεισόδιά τινα τοῦ βίου αὐτοῦ, ἅτινα ἄλλως θὰ ἔμενον ἀνεξήγητα.

„Μεταμόρφωσις ἐπῆλθεν ἐν ἐμοί, ἔγραφε τῷ 1801 πρὸς φίλον του, ὑπὸ προσφιλοῦς καὶ θελκτικοῦς κόρης, ἥτις μ' ἀγαπᾷ, καὶ ἣν ἀγαπῶ. Εἰς αὐτὴν ὀφείλω στιγμάς τινας εὐδαιμονίας κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη, καὶ νῦν τὸ πρῶτον ἠσθάνθην ὅτι ὁ γάμος ἠδύνατο νὰ μὲ καταστήσῃ εὐτυχῆ. Δυστυχῶς δὲν ἀνήκει εἰς ἣν καὶ ἐγὼ κοινωνικὴν τάξιν . . . ἐν τῇ καταστάσει δὲ εἰς ἣν εὑρίσκομαι ἀδυνατῶ πράγματι νὰ νυμφευθῶ."

Ἐν ταῖς γραμμαῖς ταύταις ἐνορῶμεν ὅτι οὐ μόνον διὰ τὴν μουσικὴν ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλο τι ἐφοβεῖτο καὶ καταρᾶτο τὴν κώφωσιν, ἧς συνῃσθάνετο τὴν ἀμείλικτον ἑκάστοτε πρόοδον.

Ἂν δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀφοσιοῦται ὑπέρποτε εἰς τὴν μουσικήν, ἂν ἐντείνῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς παραγωγικῆς μεγαλοφυΐας του, ἂν διέρχεται πυρετώδη ἡμερονύκτια, βδελυττόμενος τὸν ὕπνον, ὅστις κλέπτει ὥρας τινας αὐτοῦ καὶ διακόπτει τὸ ἔργον του, τοῦτο πράττει διότι ἐλπίζει διὰ τῆς δόξης, τῆς πολλῆς, τῆς μεγάλης δόξης, νὰ θριαμβεύσῃ κατὰ τῶν περὶ εὐγενείας ἰσχυροτάτων τότε ἐν Βιέννῃ προλήψεων, αἵτινες παρενεκώλυον τὴν εὐδαιμονίαν του. Διότι ἡ ὡραία νεᾶνις, ἧς ἠρᾶτο, ἦτο φεῦ! κόμησσα! . . .

Δὲν ἦτο ὅμως ἀξία τῆς ἀγάπης του, καὶ προδοῦσα αὐτὸν ὑπανδρεύθη κατεστραμμένον τινα κόμητα καὶ τὸ χείριστον μουσικὸν τὸ ἐπάγγελμα καὶ συνθέτην μπαλέτων.

Ἡ τοιαύτη προδοσία ἔπληττε τὸν Μπέτοβεν καὶ ἐν τῷ ἔρωτι αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ αὐτοῦ ὡς μουσικοῦ. Δὲν παρεδόθη εἰς σχετλιασμοὺς ἀλλ' ἠθέλησε ν' ἀποθάνῃ. Ἐν τῇ δεινῇ ἐκείνῃ περιστάσει κόμησσά τις, ἐκ τῶν θερμῶς ἀλλ' ἀγνῶς θαυμαζουσῶν τὸν μέγαν καλλιτέχνην, ἔδωκεν αὐτῷ ὡς ἄσυλον τὸ οὗ μακρὰν τῆς Βιέννης κείμενον μέγαρον αὐτῆς. Ὁ Μπέτοβεν εἰς βαθεῖαν παραδεδομένος θλῖψιν διήρχετο ἡμέρας ὅλας εἰς τὸ ἄλσος τοῦ μεγάρου ἢ εἰς τοὺς ἀγροὺς εἰκῇ πλανώμενος. Οἱ μονήρεις ἐκεῖνοι περίπατοι ἐξῆπτον ἴσως ἔτι μᾶλλον τὴν ὀδύνην αὐτοῦ ἀντὶ νὰ τὴν πραΰνωσιν. Μάτην τείνων τὸ οὖς ὅπως ἀκούσῃ τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν, ἢ τὸν ψίθυρον τῶν δένδρων, ἅτινα δὲν ἔφθανον μέχρις αὐτοῦ, κατελήφθη ὑπὸ τῆς θανασίμου ἐκείνης ἀπελπισίας, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ἐν τῇ διαθήκῃ του, καὶ ἐπίστευσεν ὅτι καὶ ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτόν, ὅπως ἐκείνη, ἣν ἠγάπα. Νύκτα τινὰ δὲν ἐπανῆλθεν· οἱ ἐν τῷ μεγάρῳ, γινώσκοντες τὴν ψυχολογικήν του κατάστασιν, ἐνόμισαν ὅτι ἀπῆλθεν αἴφνης εἰς Βιέννην. Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, εἷς ἐξ αὐτῶν εὗρε τὸν Μπέτοβεν ἐν τῇ μᾶλλον ἀποκέντρῳ τοῦ ἄλσους γωνίᾳ ἀγωνιῶντα ἐκ πείνης καὶ κοπώσεως, ἔφερεν αὐτὸν κρατῶν ἐν τῇ ἀγκάλῃ ὡς μικρὸν παιδίον καὶ δι' ἐσπευσμένων φροντίδων κατώρθωσαν νὰ τὸν ἐπαναγάγωσιν εἰς τὴν ζωήν.

Ὁ βίαιος κλονισμός, ὃν ἐπήνεγκεν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ Μπέτοβεν ἡ θλιβερὰ λύσις τοῦ ἔρωτός του, προὐξένησεν αὐτῷ δεινὴν γαστροεντερῖτιδα, ἐξ ἧς ἐκινδύνευσεν ἡ ζωή του. Τότε ἔγραψε τὴν διαθήκην αὐτοῦ, τὴν θαυμασίαν ἐκείνην διαθήκην, ἐν ᾗ εὐγλωττίας ἀναθρωσκούσης ἐκ τῆς καρδίας διεμαρτύρετο κατὰ τῶν ἐπὶ μισανθρωπίᾳ μομφῶν, δι' ἣν κατηγόρουν αὐτὸν οἱ βλέποντες ὅτι ἐπεζήτει τὴν μόνωσιν· ἠγνόουν οὗτοι ὅτι κατηναγκάζετο εἰς μόνωσιν ὁ Μπέτοβεν ἕνεκα τοῦ παθήματος αὐτοῦ, καθ' οὗ ἐπάλαιε ἀπὸ δέκα ἤδη ἐτῶν καὶ ὅπερ πολλάκις ἐνέβαλεν αὐτῷ τὴν ἰδέαν τῆς αὐτοχειρίας.

„Ἡ τέχνη μόνη μὲ συνέσχε, ἔγραφεν ἐν τῇ διαθήκῃ· μοὶ ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ ἀπέλθω τοῦ κόσμου πρὶν παραγάγω ὅ,τι ἠσθανόμην ὅτι ἔπρεπε νὰ παραγάγω. Ὑπομονή! αὐτὴν ἃς ἐκλέξω ὡς ἔμβλημά μου. Ὦ ἄνθρωποι, οἵτινες θ' ἀναγνώσετε τὰς γραμμὰς ταύτας μίαν ἡμέραν, σκέφθητε πόσον ἄδικοι ὑπήρξατε πρός με . . . οἱ δυστυχεῖς ἃς παρηγορῶνται βλέποντες ἐν ἐμοὶ ἕνα τῶν ὁμοίων των, ὅστις ὑπερνικῶν τὰ κωλύματα, ἔπραξεν ὅ,τι ἡ θέσις του τῷ ἐπέτρεψε νὰ πράξῃ, ὅπως συνυπολογισθῇ ἐν τοῖς ἀξίοις λόγου καλλιτέχναις."

Ἀλλ' ὁ Μπέτοβεν ἀνέρρωσε· καὶ ἡ κωφότης δ' αὐτοῦ ἐμειώθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· μετὰ ζῆλου ἐπεδόθη αὖθις εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν μόνην του παρηγορίαν.

Τὰ ἔργα, ἅτινα παρήγαγε κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἀνήκουσιν εἰς τὸν δεύτερον αὐτοῦ τρόπον, ἀξιοῦνται δὲ παγκοσμίου θαυμασμοῦ· περιλαμβάνονται μεταξὺ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 27 σονάτας καὶ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 93 ὀγδόης συμφωνίας εἰς φα κατὰ μείζονα τρόπον, ἐξέχουσι δὲ ἐπὶ τόλμῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ ὕψους. Ἀλλὰ ποῦ καίπου βλέπομεν ὅτι ἀφίνων τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον ἐπιστρέφει εἰς τὴν μελῳδικὴν περιπάθειαν τοῦ πρώτου τρόπου του, ὡσεὶ ὁ μελοποιὸς εἰς ἀγνώστους χώρας ἀποπλέων, στρέφει τὸ βλέμμα πρὸς τὰς διανθεῖς ἀκτὰς ἐξ ὧν ἀφορμήθη . . .

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐμελοποίησε τὸν Φιδέλιον. Δραματικὸν χαρακτῆρα ἔχοντα ἔργα εἶχεν ἤδη μελοποιήσῃ τὸν Προμηθέα καὶ τὸν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν. Ἡ ὡραία εἰσαγωγὴ καὶ αἱ χορῳδίαι τοῦ Προμηθέως, ὡς καὶ τὸ δραματικὸν ἄσθημα, ὅπερ κατεφαίνετο εἰς μέρη τινὰ τοῦ Χριστοῦ ἔπεισαν αὐτὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸ μελόδραμα· πρὸ πάντων δὲ ὁ ἀληθῶς δραματικὸς διπλοῦς χορὸς τῶν στρατιωτῶν συλλαμβανόντων τὸν Χριστὸν καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ θρηνούντων διὰ τὴν τύχην τοῦ διδασκάλου, ὃν προφανῶς ἐμμμήθη βραδύτερον ὁ Μαγερμπεὲρ ἐν τοῖς Οὐγγενότοις, ὅτε ἐμελοποίει τὸν διπλοῦν χορὸν τῶν δολοφόνων καὶ τῶν θυμάτων.

Δι' αὐτὸν ἐπίηδες μετεφράσθη εἰς τὴν γερμανικὴν τὸ ποίημα ἡ Λεονόρα ἢ ὁ συζυγικὸς ἔρως. Πύργος ἀπὸ τῶν ὑπογείων μέχρι τῆς κορυφῆς πεπληρωμένος αἰχμαλώτων· σύζυγος μεταμφιεννυμένη εἰς ἄνδρα, ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὴν εἱρκτὴν τοῦ συζύγου της καὶ ὑπὸ τὴν περιβολὴν ταύτην ἑλκύουσα τὸν ἔρωτα τῆς θυγατρὸς τοῦ δεσμοφύλακος· φρούραρχος ἠλίθιος μᾶλλον ἢ κακοῦργος θέλων νὰ λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ θανατώσῃ ἰδιοχείρως ἐκείνους ἐκ τῶν δεσμωτῶν, οὓς τιμᾷ δι' ἐξαιρετικοῦ μίσους καί, ὅπως ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον πάλης, σῶμα πρὸς σῶμα μετὰ τῶν θυμάτων του, ἐπιτάσσων εἰς τὸν δεσμοφύλακα νὰ ἐξασθενίσῃ διὰ τῆς πείνης τοὺς δεσμώτας διὰ νὰ ὑπολειφθῇ αὐτοῖς πνοὴ ζωῆς μόνον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς δολοφονίας· τοιαύτη εἶνε ἡ ὑπόθεσις τοῦ μελοδράματος, ἣν σήμερον θ' ἀπηξίου καὶ ἐπαρχιακὸν θέατρον. Ὁ Μπέτοβεν κατεθέλχθη ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς συζυγικῆς πίστεως, ἅτινα ἐκπροσωπεῖ ἡ Λεονόρα καὶ ἐκ τοῦ εὐγενοῦς ἰδεώδους τῆς γενναιόφρονος ἀρετῆς, ἥτις θαυμασίως συνηρμόζετο πρὸς τὸν ἐξόχως ὑψηλὸν καὶ ἁγνὸν χαρακτῆρα τῆς μουσικῆς αὐτοῦ ἰδιοφυΐας. Ἀλλὰ μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν μεγαλοφυΐαν δὲν κατώρθωσε νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀσυνάρτητον ἐκεῖνο ποίημα δραματικὴν ἑνότητα, ἥτις εἶνε ὁ πρῶτος ὅρος τῆς ἐπιτυχίας ἐν τῷ θεάτρῳ. Ὁ Φιδέλιος ἀνήκει εἰς τὸν δεύτερον τρόπον τοῦ Μπέτοβεν, καίτοι παρατηροῦμεν ἐνίοτε ὅτι ἐπὶ τοῦ νέου τούτου ἐδάφους δυσχερῶς προφυλάσσεται τῶν ἀναμνήσεων τοῦ Μότσαρτ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐν τῷ συνόλῳ δὲν εἶνε τέλειον, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ σελίδες ἀθάνατοι καὶ αἰώνιοι, αἵτινες θὰ ζήσωσι θαυμαζόμεναι ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ κόσμος.

Καὶ ἄλλα δὲ αἴτια συνετέλεσαν ὅπως μειωθῇ ἡ ἐκ τοῦ ἔργου τούτου ἀρχικὴ ἐντύπωσις. Ὁ Φιδέλιος παρεστάθη τὸ πρῶτον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1805, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Βιέννης ὑπὸ τῆς μεγάλης στρατιᾶς, τὸ δὲ ἀκροατήριον συνέκειτο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ γάλλων ἀξιωματικῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν παρεστάθη μετὰ καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας· ἀλλ' ὁ μέγας Μπέτοβεν — ὁ μέγας ἀλλὰ δυστυχὴς Μπέτοβεν — ἔκειτο πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὴν πλάκα τοῦ τάφου καὶ δὲν ἔζη ὅπως ἴδῃ τὸν θρίαμβόν του . . .

ΦΙΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΕΚΤΟΡΟΣ ΜΑΛΟ.

ΤΑ ΑΤΙΜΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ
ὑπὸ
Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Μέρος δεύτερον.

III.

Οἱ μάρτυρες τοὺς ὁποίους εὗρεν ὁ Πούο δὲν ἦσαν ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οὓς θὰ προσελάμβανεν ὁ Ἐδγάρδος, ἂν εἶχε πᾶσαν ἐν τῇ ἐκλογῇ ἐλευθερίαν· ὁπωσδήποτε ὅμως ἕνεκα τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως ἠδύνατο εὐπροσώπως νὰ παρουσιάσῃ αὐτοὺς ἐν τῇ δημοσιότητι.

Ἐκανονίσθησαν λοιπὸν οἱ ὅροι τῆς μονομαχίας· τὸ ὅπλον ἦτο τὸ πιστόλιον, ὁ δὲ τόπος τῆς μονομαχίας ὁ κῆπος μεγάρου τινος ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Μώ, ὅπερ ὀλίγῳ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶχεν ἀγοράσει ὁ Γριπά, οὐχὶ διὰ τῆς θέσεως τὴν ὡραιότητα, οὐδὲ διὰ τὸ τερπνὸν τῆς χώρας, ἀλλὰ διότι εἶχεν ὑπάρξει ἰδιοκτησία διασήμου κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα τραπεζίτου, ἐκ συστήματος δὲ προσεπάθει πάντοτε ὁ Γριπὰ νὰ δανείζηται τὴν αἴγλην οἱαςδήποτε μεγάλης ὁπολήψεως ἢ δόξης. Ὅταν εἶχε κοσμήσει τὸ μέγαρον αὐτοῦ δι' ἀρχαίων εἰκόνων, πολὺ πλειότερον ἐπέθρασαν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες ὑπῆρξαν τούτων κάτοχοι ἢ ἡ τῶν καλλιτεχνημάτων ἀξία, ὅταν δὲ παρήγγειλεν εἰκόνας νέας, ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ μᾶλλον τοὺς τεχνίτας ἐκείνους, ὧν τὰ ἔργα τὰς διασημοτέρας ἐκόσμουν αἰθούσας, ἢ τὴν τέχνην καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ δὲ τῆς ἰδιοκτησίας ταύτης ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐθάμβου τὸν ὀψίπλουτον ἡ σκέψις τοῦ ν' ἀντικαταστήσῃ ἐν τῇ κτήσει ταύτης διάσημον τραπεζίτην, ὅστις ὡρμᾶτο ἀπὸ γένους πολὺ ταπεινοτέρου τοῦ ἰδικοῦ του, καθόσον ἦτο υἱὸς ξενοδόχου. Τὸ παλαιὸν καὶ κατηρειπωμένον τοῦτο μέγαρον ἔμελλε δι' ἀφειδοῦς νὰ ἐπανορθώσῃ δαπάνης καὶ πολυτελῶς αὐτὸ νὰ διασκευάσῃ· θὰ ἐγίνετο λόγος περὶ τούτου καὶ τὸ ὄνομα Γριπὰ θὰ συνεδέετο μετὰ τοῦ ἐπιφανοῦς ὀνόματος τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ ἰδιοκτήτου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πολλὴν εἶχε σημασίαν, δι' αὐτὸν τοὐλάχιστον.

Συνεφωνήθη ἵνα οἱ δύο ἀντίπαλοι μετὰ τῶν μαρτύρων αὐτῶν καὶ τοῦ συνοδεύοντος ἰατροῦ ἀπέλθωσι διὰ τῆς πρώτης πρωϊνῆς ἁμαξοστοιχίας ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Στρασβούργου, καὶ ἵνα μὴ ἐμπνεύσῃ ἀνησυχίας ἡ ἀπουσία αὐτοῦ ὁ Ἐδγάρδος ἀνήγγειλεν εἰς τὴν μητέρα του, ὅτι ἀπῆρχετο εἰς ἐκδρομὴν κυνηγεσίας.

Βεβαίως οὐδὲν ὑπῆρχε τὸ περίεργον ἐν τούτῳ· δὲν ἦτο παιδίον ὁ Ἐδγάρδος, ἵνα μένῃ ἐκτὸς τῆς οἰκίας, συχνότατα δὲ συνέβαινε νὰ ἐξέρχηται καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ ἢ ν' ἀπουσιάζῃ, ὥστε οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ ἀνησυχίαν ἡ εἴδησις τῆς ἐκδρομῆς αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις ἡ Ἰουλία δὲν εἶχεν εὕρει φυσικὸν τὸν τρόπον, δι' οὗ εἶχεν ὁμιλήσει περὶ τούτου ὁ Ἐδγάρδος· τὴν εἴδησιν τῆς εἰς τὸ κυνήγιον ἀπουσίας του εἶχε παρασκευάσει, ἐξηγήσει καὶ δικαιολογήσει μετὰ λεπτομερειῶν πλέον ἢ ὑπερβολικῶν διὰ τόσῳ ἁπλοῦν πρᾶγμα. Ἐνόμισε πρὸς τούτοις ὅτι τὴν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐσπέραν ὁ Ἐδγάρδος ἐφαίνετο πρὸς αὐτὰς τρυφερώτερος τοῦ συνήθους, ὅπερ ἁπλῆ τοιαύτη ἐκδρομὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξηγήσῃ. Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχον διέλθει μόνοι, διότι τὸ μέγαρον τοῦτο, τὸ πλῆθον κόσμου καὶ ζωῆς κατὰ τὰς τῆς ἡμέρας ὡρισμένας τῶν παρουσιάσεων ὥρας, ἦτο μονῆρες τὴν ἑσπέραν καὶ ἔρημον φίλων. Συνήθως, ὁσάκις ἔμενον οὕτω ἐν οἰκογενειακῇ οἰκειότητι, τοῦτο δὲ συνέβαινε πάντοτε, ὁσάκις δὲν μετέβαινον εἰς τὸ θέατρον, διότι σπανιώτατα ἐδέχοντο ἐπισκέψεις, ἡ Ἰουλία ἐκάθητο πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ ἔκρουεν ὅ,τι τῇ ἐπήρχετο ἢ ὅ,τι εὕρισκε προχείρως, ὁτὲ μὲν σοβαρόν τι μέλος, ἄλλοτε δὲ χορόν τινα, ἐνῷ ἡ μὲν μήτηρ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἀνεγίνωσκον, ἡ δὲ μάμμη παρεδίδετο εἰς ὕπνον ἐντὸς θρονίου ἐξῃπλωμένη· οὕτω διήρχοντο τερπνάς τινας ὥρας ἐντὸς τῶν εὐρέων τούτων αἰθουσῶν, ἐν αἷς ἐβίουν κατάμονοι. Τὴν ἑσπέραν ταύτην, ἵνα διασκεδάσῃ τοῦ Ἐδγάρδου τὴν σκυθρωπὴν ἀθυμίαν ἡ Ἰουλία ἔπαιζε φαιδρά τινα τεμάχια, χορούς τινας τοῦ Στράους, ἔμελλε δὲ ν' ἀρχίσῃ τι ἐκ τῆς συλλογῆς Φαρμπάχ, ὁπόταν ἐγερθεὶς καὶ κλίνων ἐπὶ τὸν ὦμόν της διέκοψεν αὐτὴν ὁ Ἐδγάρδος.

— Τί ἑτοιμάζεσαι νὰ παίξῃς;

— Τίποτε· δὲν παίζω δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ σέ· διὰ νὰ σὲ διασκεδάσω ἀπὸ κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σου.

— Τίποτε δὲν ἔχω ἔκτακτον ἀπόψε εἰς τὸν νοῦν, οὔτε εἰς τὴν καρδίαν μου.

— Θέλεις νὰ κλείσω τὸ κλειδοκύμβαλον;

— Ἀπ' ἐναντίας.

— Λοιπὸν τί θέλεις νὰ παίξω;

— Μελῳδίαν τινὰ τοῦ Chopin, ἢ τοῦ Mendelson τὸ Romances sans paroles.

Ἔπραξεν εὐθὺς ὅ,τι ἐκεῖνος ἐζήτησεν, ἀλλ' ἂν ὁ Στράους ἠρέθιζεν αὐτὸν ὁ Mendelson τὸν εἶχε συγκινήσει μὴ δυνάμενον νὰ ἐννοήσῃ πόθεν προήρχετο ἡ συγκίνησις ἐκείνη, διότι δὲν ἦτο αἰσθηματικὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ εἰς διαχύσεις εὔκολος.

Εἰς τὸ ἐκτελούμενον τεμάχιον κατ' ἐπιφάνειαν προσέχουσα ἡ Ἰουλία ἐξήταζεν αὐτόν, ὁτὲ μὲν κρυφίως, ὁτὲ δὲ ἐντὸς κατόπτρου, ἄλλοτε δὲ ἐν αὐτῷ τῷ κλειδοκυμβάλῳ ἡ στιλπνότης τοῦ ὁποίου ἀντικατώπτριζε τὴν μορφὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἐκεῖνος ἐβάδιζε κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ, ὅταν ὄπισθεν αὐτῆς διήρχετο, πάσας τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ τὰς ἀλλοιώσεις. Ἐφαίνετο δὲ εἰς αὐτήν, ὅτι ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ ταύτῃ ἐθηλοῦντο καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, τοῦ συνωφρυωμένου αὐτοῦ μετώπου, τῶν θολῶν ὀφθαλμῶν, τῶν διεσταλμένων μυκτήρων καὶ τοῦ ἄνω χείλους ἀνεγγεγερμένου ἀνεγινώσκοντο, ἡ ἀνησυχία, ἡ ἀγωνία, ἡ θλῖψις.

Τίς ἡ αἰτία τῆς ἀγωνιώδους ταύτης θλίψεως; Εἶχε παρατηρήσει, τὰς συχνὰς τοῦ Πούο ἐμφανίσεις, τὸ μυστηριῶδες αὐτοῦ ἦθος, τὰς μετὰ τοῦ Ἐδγάρδου μυστικὰς συνεννοήσεις, ἔβλεπε δὲ ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἐφαίνετο λίαν περίφροντις καὶ ἐξημμένος.

Τί ἄρα συνέβαινεν;

Ἔπαυσε κρούουσα τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὁ Ἐδγάρδος ἐξηκολούθησεν ἐπί τινας ἔτι στιγμὰς περιπατῶν, εἶτα αἴφνης ἀναστείλας τὸ βάδισμα ἔκλινεν ἐπὶ τὴν μητέρα καί, μετὰ συγκεκινημένης τρυφερότητος, ὡσεὶ ὑπὸ νευρικῆς τινος καὶ ἀσυνειδήτου ὠθούμενος ὁρμῆς, περιεπτύξατο αὐτήν· εἶτα καθεσθεὶς παρ' αὐτῇ ἔλαβε τὴν χεῖρά της καὶ ἐκράτει θωπεύων αὐτὴν ἐντὸς τῶν ἰδικῶν του.

Τότε τὴν ἀνάγνωσιν ἐγκαταλείπουσα ἡ κυρία Γριπὰ ἔστρεψε πρὸς τὸν υἱὸν τὰ ὄμματα καὶ μειδιῶσα ἐθεώρει αὐτόν.

— Τί καλὸ παιδί 'ποῦ εἶσαι, τῷ εἶπε.

Πρὸς αὐτὸν δὲ καὶ συγχρόνως πρὸς τὴν θυγατέρα της ἀποτεινομένη.

— Καὶ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ποθοῦντες μεγάλην περιουσίαν, ἵν' ἀπολαύσωσι δι' αὐτῆς παντοειδῶν παραλόγων ἡδονῶν, ὡς νὰ ὑπῆρχεν ἐν τῷ κόσμῳ πρᾶγμα γλυκύτερον ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς οἰκογενειακῆς στοργῆς.

— Ὤ! εἶνε πολὺ ἀληθές! ἀνέκραξεν ὁ Ἐδγάρδος.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐνηγκαλίσθη τὴν μητέρα του, ἐνῷ θεωροῦσα αὐτὸν ἡ Ἰουλία προσεπάθει νὰ μαντεύσῃ τίς ἦν ἡ αἰτία ἡ προκαλοῦσα τρυφερότητος τοσαύτης τὴν ἔκχυσιν. Βλέπων τις αὐτὸν θλίβοντα εἰς τὰς ἀγκάλας τὴν μητέρα του καὶ μετὰ συγκινήσεως αὐτὴν θεωροῦντα ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐφοβεῖτο μήπως ἀπολέσῃ αὐτήν.

Ἀλλ' ἡ σκέψις αὕτη ἦτο παράλογος, διότι, τῇ ἀληθείᾳ, οὐδέποτε ἡ κυρία Γριπὰ καλλιτέρας ἀπήλαυεν ὑγείας.

Ἀλλὰ τότε;

Καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπὸ πάσας αὐτοῦ ἐξεταζόμενον τὰς ὄψεις ἐπηύξανε τῆς Ἰουλίας τοὺς φόβους καὶ καθίστη αὐτοὺς εὐκρινεστέρους· ἂν ἡ μήτηρ οὐδένα κίνδυνον διέτρεχε, αὐτὸς ἄρα ἦν ὁ θεωρῶν ἢ αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἀπειλούμενον. Ἀλλὰ πῶς ἄλλως τοιοῦτό τι θὰ συνέβαινεν εἰ μὴ διὰ μονομαχίας; Ἔμελλεν ἄρα νὰ μονομαχήσῃ· τοῦτο ὑπεδείκνυεν ἡ λογικὴ καὶ τοῦτο τὴν συγκίνησιν αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ.

Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο καταλήγουσα ἡ Ἰουλία ἀπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ βλέμματα προσπαθοῦσα ν' ἀποφεύγῃ τὰ ἰδικά του. Πάν ἄλλο θὰ ἔπραττεν ἢ νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ παραιτήσῃ ὁ Ἐδγάρδος τὴν ὑπὸ τῆς τιμῆς βεβαίως ὑπαγορευομένην ταύτην ἀπόφασιν· τοὐναντίον θὰ ἐβοήθει αὐτόν, ἵν' ἀποκρύψῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἔμελλε νὰ μονομαχήσῃ καὶ ὅτι ἐν τῇ μονομαχίᾳ ταύτῃ ἦτο δυνατὸν νὰ πληγωθῇ, νὰ φονευθῇ ἴσως, ἠσθάνθη ῥιγός τι παραλῦον τὸ σῶμα, συνθλίβον τὴν καρδίαν καὶ ἀναστέλλον ἐντὸς τῶν φλεβῶν της τοῦ αἵματος τὴν κυκλοφορίαν· σκοτοδίνη καὶ ἀσφυξία τῇ ἐπήρχετο, δὲν ἔβλεπεν οὐδὲ ἤκουε. Ἀπὸ πολλοῦ ἐν τούτοις εἶχε λάβει ὑπ' ὄψει, ὅτι θὰ ἐπήρχετο ἡμέρα, καθ' ἣν ὤφειλε νὰ μονομαχήσῃ ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, ἐνόμιζε δὲ ὅτι εἶχεν ἐξοικειωθῆ πρὸς τὴν ἰδέαν ταύτην. Ἀλλὰ πόσον διάφορος ἡ ἀγωνία τῆς πραγματικότητος ἐκείνης, ἣν φαντάζεταί τις μόνον! πόσον ἀπέχει τὸ παρὸν κακὸν ἀπὸ τοῦ προσδοκωμένου!

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀνατραφέντες στέγην ζωηροτάτην πρὸς ἀλλήλους ἔτρεφον στοργήν, ἧς τοὺς δεσμοὺς εἶχον συσφίγξει τῆς θέσεως αὐτῶν αἱ θλίψεις, ἐν ᾗ ἀκριβῶς ἡλικίᾳ ὁ χωρισμὸς ἠδύνατο αὐτοὺς νὰ χαλαρώσῃ. Ἄμοιρος φίλων ὁ ἀδελφὸς παρὰ τοῖς Καρμηλίταις καὶ ἐν τῇ τῶν Ἰησουιτῶν Σχολῇ, μηδεμίαν ἔχουσα εἰλικρινῆ φίλην ἡ ἀδελφὴ ἐν τῷ οἰκοτροφείῳ τῶν Ἀγγλίδων, ἔχθραν μόνον καὶ περιφρόνησιν καὶ μῖσος περὶ αὐτοὺς ἀπαντῶντες ἠσθάνοντο ἐξ ἴσου ἐν τῷ στενῷ ἀδελφικῷ συνδέσμῳ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παρηγορῶσιν ἀλλήλους διὰ τῶν ἀμοιβαίων ἐκμυστηρεύσεων. Οὕτω δέ, πλὴν τοῦ φυσικοῦ ἀδελφικοῦ αἰσθήματος, εἶχε παρ' αὐτοῖς ἀναπτυχθῆ ἠθική τις ἀδελφότης τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων στενώτατα αὐτοὺς συνδέουσα· ἠγαπῶντο ὄχι μόνον ὡς ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή, ὡς τέκνα τῆς αὐτῆς μητρὸς καὶ σύντροφοι τῶν παιγνίων, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλοι.

Ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ αὐτῷ καὶ ἀποπειραθῆ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μητέρα των, ὅπως ὑποπτεύσῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὰς πρώτας ἀπαγγείλασα λέξεις ἠναγκάσθη νὰ σιγήσῃ· ἡ φωνὴ αὐτῆς ἦν βραγχνὴ καὶ δυσχερῶς κατώρθου ν' ἀρθρώσῃ τὰς καταλλήλους λέξεις.

Τότε καὶ ὁ Ἐδγάρδος ἐστράφη ἔκπληκτος πρὸς τὴν Ἰουλίαν διερωτώμενος προδήλως τί συνέβαινεν αὐτῇ.

Τέλος ἐπέστη ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἐσυνείθιζον ν' ἀπέρχωνται πρὸς ὕπνον· ταὐτοχρόνως καὶ ὡς εἰ εἶχον συνεννοηθῆ ὁ Ἐδγάρδος καὶ ἡ Ἰουλία εὑρέθησαν ὄρθιοι καὶ ἕτοιμοι ν' ἀποσυρθῶσι.

— Νυστάζετε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Γριπά.

Ἡ Ἰουλία ἠθέλησε ν' ἀπαντήσῃ.

— Ὁ Ἐδγάρδος θ' ἀναχωρήσῃ αὔριον τόσον ἐνωρίς! εἶπε.

— Ἔχεις δίκαιον· τὸ ἐλησμόνησα· ὑγίαινε Ἐδγάρδε.

— Καλὴν ἐντάμωσιν μητέρα.

Καὶ ἐνηγκαλίσθη αὐτὴν ὡς πάντοτε, ἀλλὰ παρατείνων ὀλίγῳ πλειότερον τὸν ἀσπασμόν, μετ' ἐπιφυλάξεως οὐχ ἧττον καὶ συγκρατούμενος.

— Καλὴν νύκτα, παιδί μου.

— Καλὴν νύκτα, μητέρα.

Προσῆλθεν εἰς τὴν ἀδελφήν του καὶ περιεπτύχθη αὐτὴν ὡς τὴν μητέρα· τότε ἐν τῇ τρυφερᾷ ἐκείνῃ περιπτύξει, δι' ἧς ἔθλιβεν αὐτὴν ἐν σπουδῇ, ἠσθάνθη ἐκείνη τὰ δάκρυα πληροῦντα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἅτινα μετὰ κόπου κατέστελλεν· ἀπέτεινεν αὐτῇ ὡς εἶχεν ἀποτείνει εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ τὸν ἀποχαιρετισμόν του ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἦτο ἴσως ὁ τελευταῖος. Ἀπεχωρίσθησαν κατὰ τὸ φαινόμενον πάντες πρὸς ὕπνον ἀπερχόμενοι· ἀλλ' ἡ μὲν κυρία Γριπὰ κατεκλίθη εὐθύς, οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ Ἐδγάρδος οὐδὲ ἡ Ἰουλία, οἵτινες ἐπανελθόντες εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτῶν οὐδόλως ἀπεκοιμήθησαν· Ὁ μὲν Ἐδγάρδος ἐκάθησεν ἐνώπιον γραφείου ἵνα γράψῃ, ἡ δὲ Ἰουλία, ἀφοῦ ἀπεδύθη τῇ βοηθείᾳ τῆς θαλαμηπόλου, ἀπέπεμψεν αὐτὴν ταχέως καὶ περιβληθεῖσα νυκτικὴν ἐσθῆτα ἐκάθησεν ἐπὶ θρονίου καὶ ἔμενεν ἀκίνητος καὶ ἀκροωμένη.

Ὅταν πᾶς θόρυβος ἐξέλιπεν ἐν τῷ μεγάρῳ καὶ ὑπέθεσεν ὅτι ἡ μήτηρ αὐτῆς ἀπεκοιμήθη, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου της ἠρέμα καὶ μετὰ προφυλάξεως βαδίζουσα, μὲ βῆμα ὀλισθαῖνον ἐπὶ τοῦ τάπητος τοῦ διαδρόμου, ὁδηγουμένη ὑπὸ τοῦ ἀμυδροῦ φωτὸς τῶν καταβεβιβασμένων λαμπτήρων. Φθάσασα εἰς τὸ οἴκημα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ὅπερ ἐχωρίζετο τοῦ ἰδικοῦ της διὰ τοῦ τῆς μητρός, ἤνοιξεν ἀθορύβως τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε.

Καὶ ἂν εἶχε κατακλιθῆ ὁ Ἐδγάρδος, δὲν θὰ ἐκοιμᾶτο, ἦτο βεβαία περὶ τούτου· ἡ συγκίνησις, ἣν ἐδοκίμασε καὶ ἥτις θὰ κατεῖχεν αὐτὸν ἔτι, ἀπεμάκρυνον ἀναμφιβόλως τὸν ὕπνον ἀπὸ τῶν βλεφάρων του.

Δὲν εἶχε κατακλιθῆ· πρὸ τοῦ γραφείου καθήμενος ἔγραφεν ὑπὸ τὸ φῶς λυχνίας τὰ νῶτα ἔχων πρὸς τὴν θύραν ἐστραμμένα.

Δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκπλήξῃ αὐτόν.

— Ἐδγάρδε, ἐψιθύρισεν.

Ἀλλὰ παρὰ τὴν προφύλαξιν αὐτῆς ταύτην ἠγέρθη ἐκεῖνος ἐν ὁρμῇ ἐκφέρων νευρικὴν κραυγήν.

Εἶτα ἀναγνωρίσας αὐτήν.

— Ἄ! εἶσαι σύ.

Καὶ ἔρριψε μετὰ σπουδῆς τὸ φύλλον τοῦ χάρτου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγραφε· τοῦτο δὲ ἐγένετο τόσῳ ταχέως, ὥστε νὰ διαφύγῃ τῆς Ἰουλίας τὸ βλέμμα, ἥτις παρετήρησεν ὅτι ὁ χάρτης ἔφερε χαρτόσημον· ἦτο ἡ διαθήκη του.

Καθ' ὃ διάστημα ἔμενε καθημένη ἐν τῇ ἕδρᾳ τοῦ κοιτῶνος της εἶχε προετοιμάσει ὅ,τι ἔμελλε νὰ εἴπῃ, ἀλλ' ἡ διαθήκη αὕτη τὴν κατέπληξε καὶ ἐδέησε νὰ παρέλθωσιν ἱκαναὶ στιγμαὶ ὅπως συνέλθῃ.

— Τί ζητεῖς; ἠρώτησεν ἐκεῖνος. Τί ἔχεις;

— Μέλλεις νὰ μονομαχήσῃς;

— Τίς σοὶ τὸ εἶπε;

— Ἡ συγκίνησίς σου μὲ τὴν μητέρα ἀπόψε, ἡ τρυφερότης μὲ τὴν ὁποίαν μὲ ἐνηγκαλίσθης, ἡ διαθήκη αὕτη.

Ἔμεινεν ἐπὶ μικρὸν σιγῶν, ἀλλὰ ν' ἀπατήσῃ αὐτὴν ἦτο βεβαίως ἀδύνατον.

— Ὕβρισαν τὴν μνήμην τοῦ πατρός μας, εἶπε, μία ἄτιμος διατριβή . . .

— Ποῖον εἶνε τὸ ὅπλον;

— Τὸ πιστόλιον.

— Διὰ τί ὄχι τὸ ξίφος;

— Ὁ ἀντίπαλός μου εἶνε ἀπολύτως ἄπειρος τῆς ξιφασκίας· δὲν συνήνεσε νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ζητουμένην ἱκανοποίησιν ἢ ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ δεχθῶμεν τὸ πιστόλιον.

— Εἶνε σκοπευτὴς καλός;

— Δὲν ἠξεύρω.

— Ποῦ θὰ γείνῃ ἡ συνάντησις;

— Εἰς τὸ δάσος μας τοῦ Μωβοαζέν.

— Θὰ τὸν φονεύσῃς;

Δὲν ἀπήντησεν ὁ Ἐδγάρδος, ἀλλ' ἐποίησε κίνημα ἀγρίας ἐνεργητικότητος.

Ἔλαβε τὴν χεῖρά του καὶ ἔθλιψεν αὐτὴν ἰσχυρῶς. Ἡ χεὶρ ἐκείνη ἦν θερμή, ἡ δὲ θερμότης καὶ τὸ τραχὺ αὐτῆς προέδιδον τὸν κατατρύχοντα αὐτὴν σφοδρὸν πυρετόν· ἐκ τούτου κατενόησεν ἡ Ἰουλία τὸ μέγεθος τῆς κατεχούσης αὐτὸν ἀλγεινῆς συγκινήσεως.

— Πταίομεν ἡμεῖς; εἶπε. Ὤ! ἂν ἤμην ἀνήρ! ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, οὔτε θὰ ἐδίσταζον, οὔτε θ' ἀμφέβαλλον. Διὰ τί μᾶς προσβάλλουν; διὰ τί μᾶς καταδιώκουν; ἡμεῖς ὑπερασπιζόμεθα· θὰ ἐδίσταζες νὰ πυροβολήσῃς κατ' ἐκείνου, ὅστις ἀπειλεῖ νὰ σὲ φονεύσῃ; Ἐγώ, δὲν θὰ ἐδίσταζον. Ἔσχε θάρρος, ἔσο γαλήνιος!

Εἰκὼν ὑπὸ Franz Defregger.

Καὶ περιέβαλε τρυφερῶς διὰ τῆς χειρὸς τὸν τράχηλον αὐτοῦ.

— Πρέπει ἡ χεῖρ σου νὰ ἦνε αὔριον ἀτάραχος, νὰ ἦνε σταθερά. Ἀναγκαῖον εἶνε τοῦτο διὰ τὴν εὐτυχίαν μας, διὰ τὴν ζωήν σου καὶ τὴν ἰδικήν μας. Ἀναλογίζου ἡμᾶς, ἐνθυμοῦ τὴν μητέρα, ἐνθυμοῦ ἐμέ. Ἔσο ἀπαθὴς καὶ ὄχι συγκεκινημένος ὅπως ἀπόψε· τοὐναντίον βαῖνε μετὰ σταθερότητος συλλογιζόμενος ὅτι ὀφείλεις νὰ ζήσῃς δι' ἡμᾶς·

Εἶτα περιπτυσσομένη αὐτόν

— Εἶνε ἀνάγκη νὰ κάμνῃ τις τὴν διαθήκην του τὴν παραμονὴν μονομαχίας;

— Νομίζεις ὅτι θὰ ἔκαμνον τοῦτο, ἂν ἡ θέσις ἡμῶν ἦτο ἄλλη ἢ ὁποία εἶνε; ἔπρεπε νὰ διαθέσω τὴν περιουσίαν ταύτην.

— Καὶ πῶς τὴν διέθεσες λοιπόν; ἠρώτησεν ἐκείνη ἀνησύχως.

— Ἔσο ἥσυχος· δὲν τὴν ἐδώρησα ὁλόκληρον, ὄχι διότι ἔχετε αὐτῆς ἀνάγκην, ἡ μητέρα καὶ σύ, ἀλλὰ διότι θ' ἀπηρνούμην τοιουτοτρόπως τὸν πατέρα· ἐκτὸς τοῦ μέρους, τὸ ὁποῖον ἐπανέρχεται εἰς τὴν κυριότητα τῆς μητρός μας καὶ τοῦ μέρους, τὸ ὁποῖον ἀφήνω εἰς σέ, διένειμα τὰ λοιπά, ὅπως ἠδυνήθην τυχαίως μᾶλλον ἢ κατ' ἐκλογήν· ὁπωσδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἔχῃ ἡ χρῆσις αὐτῆς, φρονῶ ὅτι, ἂν ἐφονευόμην, θὰ ἦτο ἔντιμος.

— Ἀλλὰ δὲν θὰ φονευθῇς.

— Εἶνε δυνατὸν ἐν τούτοις· ὁ στρατιώτης εἶνε ὀλιγώτερον γενναῖος, διότι βαδίζων πρὸς τὸ πῦρ ἔχει ὑπ' ὄψει ὅτι δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ σφαίρας; Τέλος πάντων, ἂν φονευθῶ, θὰ ἔχω ἐκτελέσει τὸ καθῆκόν μου· σὲ βεβαιῶ ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη παρέχει θάρρος· ὑπολείπεται νὰ ἐκπληρώσῃς καὶ σὺ τὸ ἰδικόν σου.

— Ἔσο βέβαιος ὅτι θὰ τὸ ἐκπληρώσω. Καὶ ἡ μητέρα;

Διέκοψεν αὐτήν.

— Δὲν ἐννοῶ τὴν μητέρα· τὴν ζωήν μου περιφρονῶ οὐχὶ διὰ τὴν μητέρα, ἀλλὰ χάριν τῆς ὑπολήψεως τοῦ πατρός μας· τὸν πατέρα ὀφείλεις νὰ σκέπτησαι· διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διὰ τὴν τιμήν μας· δύνασαι διὰ τοῦ γάμου σου νὰ πράξῃς πλέον ἢ ὅσον ἐγὼ δίδων τὴν ζωήν μου.

Ἐκείνη ἔλαβε τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας καὶ θεωροῦσα αὐτὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν ὑπερηφάνῳ ἀποφασιστικότητι.

— Ἂν δύναται νὰ σοὶ χρησιμεύσῃ ὡς στήριγμα εἰς τὴν μονομαχίαν ταύτην ἡ διαβεβαίωσις, ὅτι ἐγώ, γυνή, θὰ φανῶ ἀξία τοῦ παραδείγματός σου, ἔσο ἥσυχος. Ὀμνύω ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖς χάριν τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρός μας, χάριν τῆς τιμῆς ἡμῶν, θὰ τὸ πράξω.

Ἡ χεὶρ της ἐξετείνετο ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Ἐδγάρδου.

— Ἴσως καὶ πλέον ἀκόμη.

— Τί;

— Θὰ σοὶ τὸ ἐξηγήσω κατόπιν· θὰ σὲ συμβουλευθῶ· ὅ,τι σὺ ἐπιδιώκεις τὸ ἐπεζήτησα καὶ ἐγώ, ἐγώ, ἥτις δὲν δύναμαι νὰ μονομαχῶ, καὶ τὸ εὗρον. Αὔριον, ὅταν ἐπανέλθῃς καὶ δυνηθῇς νὰ μὲ ἀκούσῃς, θὰ σοὶ τὰ εἴπω ὅλα. Τώρα δὲν ἔχομεν καιρόν. Εἶνε ἀνάγκη ν' ἀναπαυθῇς, πρέπει νὰ κοιμηθῇς· ἀναπαύθητι, σὲ παρακαλῶ, κοιμήσου. Ἡ χεὶρ σου πρέπει νὰ ἦνε σταθερά.

Καὶ ἔθλιψεν αὐτὸν ἰσχυρῶς καὶ παρατεταμένως.

Εἶτα δὲ ἡσύχως καὶ μετὰ προφυλάξεως, ὅπως εἴχεν ἔλθει, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κοιτῶνά της· ἀλλ' ἀντὶ νὰ κατακλιθῇ, ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον τοῦ εἰκονοστασίου καί, τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν συμπεπλεγμένων της στηρίζουσα χειρῶν, ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ ὥραν πολλὴν προσευχομένη.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΝ.

Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πετρελαίου αἱ γνῶμαι τῶν χημικῶν διατελοῦσιν εἰσέτι διῃρημέναι. Διακεκριμένοι τινες χημικοὶ ἐξέφρασαν τὴν περὶ τούτου γνώμην αὐτῶν ἀποφηνάμενοι ὅτι τὸ πετρέλαιον εἶνε προϊὸν ἀνοργάνου τινὸς λειτουργίας, δι' ἧς ἐπιτελεῖται ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς ἐπιρροὴ τοῦ ἀτμοῦ τῶν ὑδάτων ἐπὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ σιδήρου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τούτου σχηματίζεται τὸ πετρέλαιον ἀποτελοῦν ἀνθρακοῦχον ὑδρογόνον· οὐχ ἧττον καὶ ἐν τοῖς χυτηρίοις σιδήρων κατὰ τὴν ἐπιρροὴν ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐπὶ χυτοῦ σιδήρου ἀποτελεῖται, ἐν ἐλαχίστῳ ὅμως μέτρῳ, πρὸς τῷ ὑδρογόνῳ καὶ ἀνθρακοῦχον ὑδρογόνον. Κατὰ τῆς χημικῆς ὅμως ταύτης θεωρίας προβάλλονται νῦν πολλαὶ γεωλογικαὶ ἀπορίαι, ὥστε ἀντ' αὐτῆς ἄλλη νῦν θεωρία προσκτᾶται ὁσημέραι ὀπαδούς· κατὰ ταύτην εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ πετρελαίου συντελοῦσι τὰ λείψανα θαλασσίων ζώων λίαν ἀπομεμακρυσμένων ἀφ' ἡμῶν γεωλογικῶν περιόδων καὶ πρὸ πάντων ἰχθύων, κοραλλιωδῶν ζώων, σηπιῶν, ὀστρέων καὶ ἄλλων μαλακοστράκων. Ἡ θεωρία αὕτη ἐστερεῖτο μέχρι τοῦδε τῆς ὑποστηρίξεως τῶν πειραμάτων δυναμένων νὰ καταδείξωσιν, ὅτι λιπαρὰ σώματα ζώων ὑπὸ ἰδίους ὅρους δύνανται νὰ ὑποστῶσιν ἐν τῇ περὶ οὗ ὁ λόγος ἑνώσει τοῦ ἄνθρακος μετὰ τοῦ ὑδρογόνου. Οἱ ὅροι οὗτοί εἰσι, καθ' ἃ μελέτη καὶ ἔρευνα ἐπὶ τῶν γεωλογικῶν σχέσεων ἀπέδειξεν, ὑψίστη πίεσις καὶ οὐχὶ λίαν μεγάλη θερμοκρασία. Ὁ C. Engler λοιπὸν ὑπέβαλεν ἐσχάτως ἐν συσκευῇ, ἐπιτρεπούσῃ ἀπόσταξιν ὑπὸ πίεσιν μέχρι 10 ἀτμοσφαιρῶν, εἰς διΰλισιν μικρὰν ποσότητα ἰχθυελαίου καὶ κατώρθωσεν νὰ φέρῃ ἀποσύνθεσιν αὐτοῦ, ἤτοι νὰ ἀνακαλύψῃ στρώματα ὑδατώδη καὶ ἐλαιώδη. Τὰ τελευταῖα ταῦτα μάλιστα περιελάμβανον καὶ ἀνθρακοῦχον ὑδρογόνον, ὡς ἐν τῇ σχεδὸν ἀσυγχύτῳ ἀναμίξει ἀποτελοῦσι τὸ πετρέλαιον. Τὸ πείραμα τοῦτο προσάγει ἀπόδειξιν ὑπὲρ τῆς ἐσχάτως περὶ πετρελαίου σχηματισθείσης θεωρίας. Ὅτι τὸ πετρέλαιον στερεῖται νιτρογόνου ἢ ἀζώτου, ὅπερ ὅμως περιέχουσι τὰ τῶν ζώων σώματα, ὁ λόγος ἔγκειται ἐν τούτῳ ὅτι τὰ ἀζωτοῦχα συστατικὰ μέρη αὐτοῦ εὐκόλως καὶ ταχέως σήπονται, τὸ δὲ ἄζωτον διαλύεται εἰς μορφὴν ἀμμωνιακοῦ, ἐνῷ τὰ λίπη ἐναπολείπονται καὶ παράγουσι τὴν ὅλην τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ πετρέλαιον, τοῦθ' ὅπερ ἐπὶ τοσοῦτον εὐχερέστερον δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, καθ' ὅσον ταῦτα ὑπερτεροῦσι κατὰ τὴν διάρκειαν τὴν λοιπὴν τῶν ζώων ὅλην, ὡς πολλαχῶς κατέδειξαν τοῦτο ἐκθάψεις πτωμάτων. Ἐὰν λοιπὸν λίθοι ὑποστάθμης διῆθον ὑπὸ τῶν τοιούτων λιπαρῶν μαζῶν ὑπὸ ἰσχυρὰν πίεσιν διατελουσῶν καὶ εἰς ἀνάλογον θερμότητα ἐκτεθειμένων, τότε δύναται νὰ προέλθῃ τὸ πετρέλαιον. Ἀλλὰ καὶ ἑτέρα σκέψις συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς θεωρίας, ὅτι τὸ πετρέλαιον πράγματι ἔχει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἐκ ζωϊκῶν καὶ οὐχὶ φυτικῶν οὐσιῶν. Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τὸ ὑδρογόνον καὶ τὸ ὀξυγόνον δηλαδή, ἔχουσι τοιαύτην σχέσιν πρὸς τὴν ὅλην τοῦ ξύλου, ὥστε ἐὰν ἐφαιρέσωμεν ἐξ αὐτῆς τὰ δύο τελευταῖα στοιχεῖα διὰ τῆς μεθόδου τῆς διΰλίσεως, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐκνικᾷ τοσοῦτον τὴν ἐναπολειπομένην ποσότητα τοῦ ὑδρογόνου, ὥστε ἀνάγκη νὰ ἀποχωρισθῇ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τοῦτο δὲ οὐδόλως ἰσχύει διὰ τὸ λίπος τῶν ζώων. Διότι ἐν αὐτῷ ἐναπολείπονται ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ὑδρογόνον ἐν τοιαύτῃ σχέσει, ὥστε συνενοῦνται ὡς ἔγγιστα εἰς τὸ ἀνθρακοῦχον ὑδρογόνον τοῦ πετρελαίου. Ἐκ λίπους ἄρα ζώων δυσκόλως δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τοῦθ' ὅπερ ἐκ νέου μαρτυρεῖ ὅτι τὸ πετρέλαιον συνίσταται ἐκ λίπους ζώων, διότι ἐν τοῖς στρώμασι τοῦ πετρελαίου δὲν ἀπαντῶσί ποτε λείψανα ἀνθράκων.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Νέος ἐχθρὸς τοῦ σίτου. Παράδοξον ἔντομον ἀναφανὲν ἐν Ἰνδιάνᾳ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοβερὰν προὐξένησεν εἰς τοὺς ἀγροὺς τῶν σίτων φθορόν. Ἡ καταστροφὴ περιωρίζετο τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἀνατολικῷ τμήματι τῆς χώρας, ἀλλ' εἶτα διεδόθη καὶ πρὸς βορρᾶν. Ἡ γεωργικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ κράτους θεωρεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν παραγωγὴν τῶν σίτων σοβαρώτατα ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ νέου τούτου ἐχθροῦ. Οἱ γεωργοὶ καλοῦσι τὸ φθοροποιὸν ἔντομον πρασίνην μυῖαν, ἥτις ἐστὶν ἕτερόν τι εἶδος τῆς ἐρυθρᾶς μυίας, ἥτις προξενεῖ τὴν ἐρυσίβην τῶν σίτων· πρὸ δεκαπενταετίας ἡ μυῖα αὕτη ἀναφανεῖσα κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἐπήνεγκε σπουδαιοτάτας εἰς τοὺς σίτους ζημίας, ἀλλ' ἡ πρασίνη μυῖα δὲν ἀνεφάνη ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1865, καθ' ὃ εἶχεν ἐπιφέρῃ ἀληθῆ πανωλεθρίαν τῶν σίτων ἐν Ἰνδιάνᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν χώραις. Αἱ πράσιναι μυῖαι ἐνσκήπτουσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς κατὰ μυριάδας, προσβάλλουσι δὲ τὸ στέλεχος τοῦ σίτου, ἐκμυζῶσι τὴν ἰκμάδα αὐτοῦ καὶ ὁ μόλις ἀναδίδων στάχυς ἀποξηραίνεται ἐντὸς μικροῦ. Εἶνε ἀληθῆς μάστιξ, ἐπειδὴ δὲ σπανίως ἀναφαίνεται δὲν εἶνε ἔτι ἐξηκριβωμένα τὰ κατὰ τὸ ἔντομον τοῦτο, ἵνα καταπολεμηθῇ ἀποτελεσματικῶς.

* * *

Οἶνος καὶ ἠλεκτρισμός. Τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος πολλαχῶς ἤδη ἐγένετο χρῆσις πρὸς προκοπὴν τῆς βλαστήσεως τῶν φυτῶν καὶ καταφανὴς ἐγένετο ἡ σπουδαιοτάτη αὐτοῦ ἐπίδρασις, διότι οἱ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐπιτυγχανόμενοι καρποὶ ἀποκτῶσιν εὐγευστίαν, εὐωδίαν καὶ διαρκοῦσι περισσότερον τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως χορηγουμένων. Ὅλως δὲ νέας καὶ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ οἰκονομικωτέρας σημασίας εἶνε ἡ χρῆσις προσφάτου οἴνου διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐπιτελουμένου. Τὸ ἐν Γκερλίτῃ τεχνικὸν γραφεῖον τοῦ κ. Ρυχάρδου Λοδδερς ἀγγέλλει περὶ τούτου τὰ ἑξῆς: Πᾶσα ἡ πορεία τῆς ἀναπτύξεως τοῦ οἴνου συνίσταται εἰς τὴν μέθοδον τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν παράγουσαν τὴν εὐωσμίαν, τουτέστι τὰς ὅλας ἐκείνας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἰδιάζουσαν ὀσμὴν καὶ γεῦσιν. Ἡ πορεία αὕτη κατ' ἀρχὰς ἐπιταχύνεται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, μετέπειτα δὲ προκαλεῖται ἀντίδρασίς τις, ὥστε ὁ οὕτω παρασκευασθεὶς οἶνος προσόμοιός ἐστι πρὸς ἰταλικοὺς καὶ ἰσπανικοὺς οἴνους, ἤτοι εὐώδης καὶ εὔγευστος. Κατὰ πᾶσαν ἄρα πιθανότητα δυνατὸν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης νὰ κατασκευασθῇ καὶ ἐκ σταφυλῶν ἥττονος ποιότητος καὶ ἐν πολλῷ βραχυτέρῳ χρόνῳ ἐξαίρετος καὶ ἰσχυρὸς οἶνος, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ οἰνογνώμων τῶν γνησίων οἴνων τοῦ εἴδους τούτου δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ. Ἡ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος προπαρασκευὴ εἶνε τοσοῦτον ἁπλῆ, ὥστη πᾶς οἰνοπαραγωγὸς δύναται νὰ ποιῆται χρῆσιν αὐτῆς. Δύο ἠλεκτρικοὶ σωλῆνες ἐκ πλακῶν πλατίνας κατεσκευασμένοι εἰσάγονται διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ περιέχοντος τὸν οἶνον ἀγγείου εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ τῇ βοηθείᾳ γαλβανιστικῆς φιάλης ὡς καὶ ἠλεκτρικοῦ στροφέως εἰσβιβάζεται δι' αὐτοῦ ἠλεκτρισμὸς ὡρισμένης ἠλεκτρικῆς δυνάμεως.

* * *

Εἰδώλων ἐμπορία. Ἡ Ἀγγλία εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῶν ἀντιθέσεων. Ἐξ ἑνὸς μὲν στέλλει ἀποστόλους, ὅπως φέρωσι τοὺς εἰδωλολάτρας εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ μυριάς καταβάλλει προσπαθείας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ἀποφεύγει νὰ προμηθεύῃ, διὰ τῶν ἐμπόρων της τοὐλάχιστον, εἴδωλα εἰς τοὺς λάτρας αὐτῶν. Ἐν Βίρμιγκαμ τῆς Ἰνδικῆς ὑπάρχει ἄχρι τοῦ νῦν ἀγγλικὸν ἐργοστάσιον εἰδώλων, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ τὸ τιμολόγιον.

„Ἰαμὲν (θεὸς τοῦ θανάτου) ἐκ καλοῦ χαλκοῦ κατεσκευασμένος μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας.

„Νιρονδῆ (βασιλεὺς τῶν δαιμόνων) κατὰ διάφορα πρότυπα· ὁ γίγας ἐφ' οὗ ἱππεύει εἶνε ἄξιος θαυμασμοῦ διὰ τὸ τολμηρὸν αὐτοῦ ἦθος καὶ τὴν νέαν σπάθην.

„Βαρονίν (θεὸς τοῦ ἡλίου) ζωηρότατος. Ὁ κροκόδειλός του εἶνε χάλκινος καὶ ἡ μάστιξ ἀργυρᾶ.

„Κουμερὲν (θεὸς τοῦ πλούτου) θαυμασίως κατειργασμένος.

„Εὑρίσκονται δὲ καὶ ἡμίθεοι καὶ παντὸς εἴδους κατωτέρων τάξεως δαίμονες, πλὴν εἰς οὐδένα παραχωρεῖται οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἄγαλμα ἐπὶ πιστώσει. Τοῖς ἀγοράζουσι τοῖς μετρητοῖς γίνεται ἔκπτωσις.“

* * *

Ἀμερικανικὴ ἀπάθεια. Οἱ Ἀμερικανοὶ εἰσὶ βεβαίως ὁ πρακτικώτατος λαὸς τῆς ὑφηλίου.

Ὑπὸ ἐπιγραφὴν αὐτοχειρίαι, ὡς πᾶσα ἄλλη ἐφημερὶς θὰ ἀνέγραφεν ἀδιαφόρως τὰς τιμὰς τοῦ σίτου ἢ τὰ χρηματιστικὰ τιμολόγια, ἀναγινώσκομεν ἐν ἐφημερίδι τῆς Νέας Ὑόρκης τὰ ἑξῆς.

Τζὼν Σμίθ, — Νεοβόρακον, — ῥεβόλβερ.

Γ. Τίγκινο, — Φιλαδελφία, — παράθυρον τῆς τετάρτης ὀροφῆς.

Ἄννα Τζών, — Νιοὶ Γερσεῦ, — ἀρσενικόν.

Πέτρος Βράσυν, — Οὐάσιγκτων, — βρόχος.

Ἀνέλπιστον εὕρημα. Διάστημός τις Δανὸς μουσικός, κατοικῶν ἐν Σαίντ Κλοὺ κατέφυγε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καταλιπὼν τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ μουσικὰ αὐτοῦ χειρόγραφα ἐν τῇ οἰκίᾳ. Μετὰ τὸν πόλεμον ἔσπευσεν ἵν' ἐπανέλθῃ, ἐλπίζων ὅτι θὰ ἐπανεύρῃ τὴν οἰκίαν, καὶ μάλιστα τὰ μουσικὰ αὐτοῦ ἀνέκδοτα συγγράμματα, ὧν ἕν, τὸ κάλλιστον, ἐλησμόνησεν ἀτελὲς ἔν τινι ἐν τῷ τοίχῳ σκευοθήκῃ. Ἀλλὰ πλησιάσας βλέπει περίλυπος ὅτι ἡ οἰκία αὐτοῦ ἐκάη βεβαίως μετὰ τῶν ἐπίπλων καὶ τῶν μουσικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων.

Περιφερόμενος ᾤκτειρε μάλιστα τὴν ὀπώλειαν τοῦ πολυτιμοτάτου αὐτοῦ χειρογράφου. Ἀλλ' αἴφνης βλέπει ὅτι ἡ σκευοθήκη, ἐν ᾗ ἔθηκε τὸ χειρόγραφον ἔμενεν ἔτι αἰωρουμένη ἀφλεκτος ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ζητεῖ κλίμακα, ἀνέρχεται τρέμων μέχρι τῆς σκευοθήκης, στρέφει τὸ κλειδίον, ὀνοίγει αὐτὴν . . . Ὦ τῆς εὐτυχίας! . . . Τὸ πολύτιμον χειρόγραφον ἦτο ἐκεῖ.

Παράφρων ὑπὸ χαρᾶς κατέρχεται ταχέως τὴν κλίμακα ἔχων διὰ χειρὸς τὸ χειρόγραφον. Ἀλλ' ἀνοίγων ἐκπλήττεται βλέπων αὐτὸ τέλειον, ἐνῷ αὐτὸς φεύγων τὴν πολιορκίαν, ἀφῆκεν αὐτὸ ἀτελὲς ἔτι ἐν τῇ σκευοθήκῃ. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ σελίδι βλέπει τὰς λέξεις ταύτας:

Φίλε συνάδελφε,

Θέλεις νὰ μὲ παραλάβῃς συνεργάτην; Ἐὰν ἡ μουσική μου σοὶ ἀρέσῃ, ἰδοὺ ἡ διεύθυνσίς μου.

Φραγκφόρτη, πλατεῖα Γκαῖτε ἀρ. 104.

Κέννεμαν, ἀρχμουσικὸς τοῦ 22ου πρωσσικοῦ συντάγματος.

* * *

Ἀμέριμνος χρεώστης. Ὁ ῥάπτης τοῦ κ. Π. παρίσταται αὐτῷ πρωΐαν τινὰ φερῶν τὸν Λ/σμὸν αὐτοῦ ἔτι ἐν τῇ κλίνῃ ὄντος, καίτοι ἦν δεκάτη ὥρα π. μ.

— „Ἀ! εἶσθε ὁμεῖς κύριε ῥάπτα! μοὶ φέρετε τὸν Λ/σμόν; — Μάλιστα κύριε· ἐπειδὴ ἔχω μεγάλην χρημάτων ἀνάγκην· παρῆλθον, ἄλλως τε, δύο ἔτη . . . — Ἔχετε δίκαιον· ἀνοίξατε τὴν δευτέραν θήκην τοῦ γραφείου· ὄχι αὐτήν, τὴν ἄλλην· αὐτήν, μάλιστα· τί βλέπετε;

— Εἶνε λογαριασμοί· — Προσθέσατε καὶ τὸν ἰδικόν σας· ἔχει καλῶς. Καὶ μεταστραφεὶς ἀπεκοιμήθη.

* * *

Εἶδος ὄφεων ἐξαφανισθέν. Γράφουσιν ἐκ Μαδρίτης πρὸς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης τὰ ἑπόμενα περί τινος ἐξαφανισθέντος εἴδους ὄφεων.

Ἀγγέλλεται ἐκ Trinidad ὅτι ἐσχάτως ἐφανερώθη τὸ τελευταῖον λείψανον τοῦ γιγαντιαίου εἴδους τῶν ὄφεων Χουΐλλα, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μὲν χρόνοις κατεῤῥήμωνε τὴν νῆσον, ἀλλ' οὐ ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν διεφαίνετο πλέον ἴχνος. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς Φεβρουαρίου τὸ τέρας ἐνεφανίσθη κατὰ τὸ βόρειον τῆς νήσου μέρος, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀρμῷ. Πτηνά, γαλαί, κύνες καὶ μάλιστα ὄνοι καὶ ἡμίονοι ἐξηφανίσθησαν, τέλος δὲ ἐγένοντο ἄφαντα καὶ ἱκανὰ μικρὰ παιδία. Οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων διοργανώσαντες κυνηγετικὴν ἐκδρομὴν κατώρθωσαν νὰ ἀνακαλύψωσι τὸ τέρας ἐν τῇ φωλεᾷ αὐτοῦ ἔν τινι σπηλαίῳ τῆς Κοναχάρ. Πλησιάσαντες δὲ αὐτόσε δι' εὐστόχων προβολήσεων ἐφόνευσαν αὐτό, ὅπερ ἀποσταλήσεται εἰς Εὐρώπην, ὅπως σώζηται ἔν τινι μουσείῳ ὡς τελευταῖον λείψανον τοῦ ἐξαφανισθέντος εἴδους. Τὸ τέρας τοῦτο ἔχει 16 μέτρων μῆκος καὶ ἑνὸς μέτρου πάχος. Ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ εὑρέθη ἔλαφος, τὸ τελευταῖον ἐν Trinidad ζῶμα τοῦ πελωρίου ὄφεως.

* * *

Ἀνατολὴ καὶ Δύσις. Ἔν τινι περιέργῳ βιβλίῳ ἀναγινώσκομεν τὴν ἑξῆς ἀντίθεσιν μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.

„Οἱ Ἀνατολῖται γράφουσι καὶ ἀναγινώσκουσιν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἡμεῖς δὲ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά. Ἡμεῖς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἐκβάλλομεν τοὺς πίλους ἢ τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς καὶ φοροῦμεν τὰ ὑποδήματα, ἐκεῖνοι δὲ φυλάττουσι τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καὶ ἐκβάλλουσι τὰς ἐμβάδας. Ἡμεῖς μετροῦμεν διὰ τοῦ ἡλίου, ἐκεῖνοι δὲ διὰ τῆς σελήνης· ἡμεῖς δένομεν τὸν λαιμὸν καὶ ἀφίνομεν τὴν κεφαλὴν σχεδὸν γυμνήν, ἐκεῖνοι δὲ ἀπ' ἐναντίας καλύπτουσι, καὶ βαρέως μάλιστα, τὴν κεφαλὴν καὶ ἀφίνουσι τὸν λαιμὸν γυμνόν. Ἡμεῖς καθήμεθα εἰς καθέκλας, ἀνακλιντήρια καὶ σκίμποδας, ἐκεῖνοι δὲ εἰς προσκεφάλαια, τάπητας ἢ ἐπὶ ψιάθου καὶ συχνότατα χαμαί. Εἰς αὐτοὺς ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὸν οἶνον, τὸν ἔγχυλον καὶ τὸν χοῖρον, ἐπιτρέπει δὲ τὴν πολυγαμίαν· οἱ νόμοι ἡμῶν οὐδόλως ταῦτα ἀπαγορεύουσιν, ἀπεχθάνονται ὅμως τὴν πολυγαμίαν. Ἡμεῖς ὁρίζομεν ἢ ἀφίνομεν τὸν πώγωνα κατὰ τὸ δοκοῦν, παρ' αὐτοῖς δὲ ἅπαξ ἀφεθεὶς θεωρεῖται ἱερὸς καὶ βεβήλωσις τὸ ὁρίσμα αὐτοῦ. Εἰς ταῦτα προστεθήτω καὶ ὁ περίεργος τρόπος, καθ' ὃν πληρόνουσιν ἐν Κίνᾳ τοὺς ἰατροὺς ἀντιθέτως ἡμῶν. Ἕκαστος οἰκογενειάρχης πληρόνει εἰς τὸν ἰατρόν του ποσόν τι συμπεφωνημένον κατ' ἔτος, ὅταν ὅμως ἀσθενήσῃ οὗτος, ὁ ἰατρὸς δι' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας του δὲν πληρόνεται οὔτε ὀβολόν. Ὥστε οἱ Κινέζοι πληρόνουσι τοὺς ἰατροὺς ὅταν ἦνε ὑγιεῖς, ἡμεῖς δὲ ὅταν ἀσθενῶμεν.“

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ.

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες, εὐφυεῖς ὄντες καὶ ἀγχίνοες καὶ μεγαλόφρονες, εἶχον, ὡς πασίγνωστον, νοῦν πολὺ ἐφευρετικόν, ὅπερ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς σωζομένης ἐργασίας αὐτῶν. Δύνανται καὶ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, νοήμονες ὄντες καὶ φιλότιμοι, νὰ ἐπινοήσωσι καὶ ἐφεύρωσι πολλὰ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς τέχναις, ἀφοῦ κανονίσωσι βέλτιον τὴν μάθησιν, τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν, προκόπτοντες ἐν παντί.

Καυχῶνται οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν καὶ τὰς ἀτμομηχανάς. Ἀλλὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐργασιῶν ἐνόησαν ἀρχῆθεν καὶ οἱ Ἕλληνες. Κατὰ τοῦτο ἀληθεύει ἡ παλαιὰ παροιμία ἡ λέγουσα Οὐδὲν καινὸν ὑπ' οὐρανόν, ὅπερ παλαιός τις Βρεττανὸς ποιητὴς εἶπεν, Οὐδὲν καινὸν εἰμὴ τὸ παλαιωθέν.

Ἥρων, ὁ Ἀλεξανδρινὸς Μαθηματικός, ἐπενόησε τὴν χρῆσιν τοῦ ἀτμοῦ εἰς παίγνιά τινα καὶ Ἀνθέμιος, ὁ Τραλλιανὸς ἀρχιτέκτων, ὁ ἐπὶ Ἰουστινιανῶν κτίσας τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἐπετήδευσε σεισμὸν ἔν τινι οἰκίᾳ διὰ τοῦ ἀτμοῦ. Κύριος οἶδε πόσοι ἄλλοι Ἕλληνες ἐγίνωσκον τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ, μὴ προχωρήσαντες ὅμως εἰς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ναυτιλίας, ὅπερ ἴσως ἐγίνετο, ἐὰν οἱ βαρβαρικοὶ πόλεμοι μὴ ἐπήρχοντο σχεδὸν ἀδιακόπως, ἐμποδίζοντες καὶ σχεδὸν παύοντες πᾶσαν μάθησιν ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἐγίνωσκον καὶ τὰ μεταλλικὰ γράμματα καὶ τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας, ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ Ἡροδότου καὶ ἄλλων παλαιῶν συγγραφέων, ἀλλὰ δὲν προεχώρησαν εἰς τὴν τυπογραφικὴν τέχνην, ὅπερ ἐγίνετο ἴσως διὰ χρόνου, ἐὰν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔμενεν ἥσυχον ἀπὸ περισπασμῶν παντοίων, προελθόντων ἐκ τῆς γεωγραφικῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ θέσεως ἐν μέσῳ τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Τύπους διαφόρους διὰ μετάλλων ἐποίουν πάντοτε.

Ἀρχύτας ὁ σοφὸς Ταραντῖνος, τοῦ Πυθαγόρου μαθητής, κατεσκεύασε περιστεράν πετῶσαν, ὡς ἀναφέρουσιν οἱ Ρωμαῖοι συγγραφεῖς, καὶ τοῦτο προδήλως εἶνε τὸ ἀρχαιότατον ἀερόστατον.

Ἡ φωτογραφία ἐπενοήθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ζωγράφων, ὡς ἀναφέρεται ὑπὸ Παυσελήνου, μεγάλου ζωγράφου, ἀσκήσαντος ἐν Ἀθωνι, ὡς εἶπον τινές.

Οἱ μυθικοὶ χρόνοι τῶν Ἑλλήνων ἀναφέρουσι τὸν Σαλμονέα, τῆς Θεσσαλίας ἡγεμόνα, μιμούμενον τὰς βροντὰς (διὰ πυροτεχνημάτων ἀναμφιβόλως) καὶ ἁμαξεύοντα ἐπὶ χαλκοδρόμου. Ἐντεῦθεν καὶ ἐξ ἄλλων ἀρχαίων παραδόσεων φαίνεται, ὅτι καὶ κατασκευή τις πυρίτιδος ἦτο γνωστή, ὡς καὶ ἡ ἰδέα τῶν σιδηροδρόμων, μὴ συνειδισθέντων ὅμως.

Τὴν ἠλεκτρικὴν τοῦ ἡλίου δύναμιν, τὰ πάντα ζωογονοῦντος δι' ἑλκυσμοῦ τινος, ἐγίνωσκον οἱ σοφοὶ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων, καὶ δι' αὐτοῦ ἐξήγουν τὸν κεραυνόν, ἀλλὰ δὲν ἐφήρμοσαν τὸν ἠλεκτρισμὸν ἐπὶ τῶν τηλεγράφων, ὡς νῦν, ὅπερ ὄντως ἀξιόλογον καὶ θαυμάσιον ἐπινόημα τῶν Ἀμερικανῶν.

Οἱ παλαιοὶ τῶν μυστηρίων ἐργάται ἐγίνωσκον ἔτι νὰ προλαμβάνωσι τοὺς κεραυνοὺς διά τινων μηχανημάτων ἀγνώστων ἡμῖν σήμερον.

Κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα ὁ Ἀθηναῖος Μέτιν, Μαθηματικὸς καὶ Ἀστρονόμος, ἐπενόησε καὶ ἔθεσεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν τὸ Ἡλιοτρόπιον, ὄργανον, δι' οὗ παρετηροῦντο αἱ τοῦ Ἡλίου τροπαί, ἄγνωστον παρὰ τοῖς νῦν Ἀστρονόμοις.

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἐξέφρασαν τὸ σφαιρικὸν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἥλιον, καὶ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἅματος, καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς καυχῶνται σήμερον οἱ νεώτεροι.

Οἱ αὐτοὶ ἐγίνωσκον καὶ μετεχειρίζοντο μεθόδους μηχανικὰς πρὸς κίνησιν μεγάλων βάρεων, ἀγνώστους νῦν παρὰ τοῖς Μηχανικοῖς.

Ἄγνωστα καὶ τὸ ἑλληνικὸν πῦρ τῶν Βυζαντίων, καὶ ὁ ἀρχιμήδειος καθρέπτης καὶ τόσα ἄλλα τῶν παλαιῶν ἐφευρήματα.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ.

ΟΙ ΝΑΝΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς μῦθος, ἀλλ' ὡς γεγονὸς ἐπὶ αὐθεντικωτάτων στηριζόμενον ἐκθέσεων καὶ πληροφοριῶν διασήμων ἐρευνητῶν καὶ γεωγράφων, ἡ ὕπαρξις φυλῶν νάνων ἐν τῇ Ἀφρικῇ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Οὐ μόνον δὲ ὑφίστανται αἱ φυλαὶ αὗται τῶν νάνων, ἀλλὰ καὶ κῶμαι ἀπαντῶνται ὁλόκληροι ἀποκλειστικῶς οἰκούμεναι ὑπὸ νάνων ἀναστήματος ἑνὸς μέτρου καὶ τριάκοντα ἑκατοστῶν, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ ἐν Εὐρώπῃ πρὸς τὸ ἀνάστημα δεκαετοῦς παιδός.

Πολὺ πρὸ τῶν νεωτέρων, ἄλλως τε, ἐρευνητῶν οἱ μαῦροι οὗτοι Πυγμαῖοι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐμνημονεύθησαν. Περὶ αὐτῶν ὡμίλουσιν ὅ τε Ἡρόδοτος καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Καὶ τοῦ μὲν Ἡροδότου τὸ σχετικὸν χωρίον ἔχει ὡς ἑξῆς· „ . . . ἀπτομένοισι δέ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. Ἄγειν δὲ δὴ αὐτοὺς δι' ἑλέων μεγίστων καὶ διεξελθόντας ταῦτα ἀπικέσθαι ἐς πόλιν ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας".[1] Οὐχ ἧττον δὲ σαφῶς ἐπιβεβαιοῖ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τῶν ἑπομένων· „μεταβάλλουσι γὰρ (οἱ γέρανοι) ἐκ τῶν Σκυθικῶν πεδίων εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου, ὅθεν ὁ Νεῖλος ῥεῖ, οὗ καὶ λέγονται τοῖς Πυγμαίοις ἐπιχειρεῖν· οὐ γὰρ ἐστι τοῦτο μῦθος, ἀλλ' ἔστι κατὰ τὴν ἀλήθειαν γένος μικρὸν μέν, ὥσπερ λέγεται, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι, τρωγλοδύται δ' εἰσὶ τὸν βίον".[2]

Κατὰ δὲ τὴν ὁμηρικὴν παράδοσιν οἱ Πυγμαῖοι παρίστανται πρὸς τοὺς γερανοὺς μαχόμενοι. Τὸ ἀληθὲς ὁπωσδήποτε εἶνε ὅτι πολλοὺς π. Χ. αἰῶνας ἐγίνωσκον οἱ ἕλληνες τὴν ὕπαρξιν φυλῆς νάνων τὴν παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου χώραν οἰκούσης, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς μόλις πρὸ δεκαπενταετίας ἀπεδείχθη διὰ δὲ τῶν τελευταίων ἐξερευνήσεων πλῆρες ἐπεχύθη ἐπ' αὐτοῦ φῶς.

Κατὰ τὸ 1870, ὅτε ὁ Σβάνγφουρτ ἐξηρεύνα τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου ἤκουε πολλάκις τῶν Νουβίων καὶ τῶν τῆς συνοδείας αὐτοῦ ἀνδρῶν ὁμιλούντων περὶ νάνων πέραν τῆς χώρας Νιὰμ-Νιὰμ οἰκούντων ἐκθειαζομένων δὲ τὴν περὶ τὴν θήραν τῶν ἐλεφάντων δεξιότητα καὶ εὐτολμίαν αὐτῶν. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἔλεγον, οἰκοῦσιν ἄνθρωποι τριῶν ποδῶν ἔχοντες τὸ ἀνάστημα καὶ τὸν πώγωνα μέχρι τῶν γονάτων ἐξικνούμενον· προσετίθετο δέ, ὅτι διὰ λογχῶν ὡπλισμένοι οἱ νάνοι οὗτοι ὁλισθαίνουσιν ὑπὸ τοὺς ἐλέφαντας καὶ ἐξεντερίζουσιν αὐτοὺς διαφεύγοντες τοῦ κολοσσοῦ τὴν προβοσκίδα χάρις τῇ εὐκινησίᾳ αὐτῶν, ἧς ἕνεκα καθίστανται ἀσύλληπτοι· κατὰ τὰς αὐτὰς δὲ διηγήσεις οἱ νάνοι οὗτοι ἀντήλλασσον τὸν ἐλεφαντόδοντα διὰ διαφόρων προμηθειῶν καὶ ἐκαλοῦντο ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ Κεμπὲρ Μπιγκιντόν, τουτέστι μακροπώγωνες.

Ὅσῳ μᾶλλον ἤκουε τὰς ἀφηγήσεις ταύτας τόσῳ πλέον ἐξεπλήττετο ἐκ τῶν ἀναμνήσεων, ἃς αὗται προὐκάλουν. Οἱ Κύκλωπες, οἱ Ἀστόμολοι, οἱ Πυγμαῖοι ὑπὸ διάφορα ὀνόματα παρίσταντο ἀδιακόπως ἐν τοῖς λόγοις τῶν ἀνθρώπων τούτων· ἔπλαττεν ἄρά γε αὐτοὺς ἡ φανταισία των ἢ ἐνεπνέοντο ὑπὸ τῶν ἐκ παραδόσεως διηγήσεων; Πόθεν εἶχον τὴν γνῶσιν γεγονότων, ἅτινα ᾄδει ὁ Ὅμηρος; πῶς ἐγνώριζον πράγματα, περὶ ὧν λαλοῦσιν ὁ Ὀβίδιος, ὁ Ἰουβενάλης, ὁ Στάκιος, ὁ Ὀππιανός, ὁ Νόννος ἀναφέροντες τὰς μετὰ τῶν γερανῶν μάχας τῶν νάνων καὶ νῦν μὲν ἐκείνους παριστάντες νικητάς, ἄλλοτε δὲ τοὺς Πυγμαίους;

Τὰς ἀπορίας ταύτας ἔμελλε νὰ διαλύσῃ ἡ σαφὴς τῶν πραγμάτων ἀλήθεια. Ἐσπέραν τινὰ ὁ ἐξερευνητὴς ἐπανακάμπτων εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἀπὸ μακρᾶς ἐκδρομῆς, περιεκυκλώθη αἴφνης

[1]) Ἡροδότου, Βιβλίον Ι, § 32.

[2]) Ἀριστοτέλης, Περὶ τὰ ζῷα Ἱστορ. βιβλ. Η', κεφ. XII.

καθ' ὁδὸν ὑπὸ πλήθους ἀνθρωπίσκων διὰ λογχῶν καὶ μικροσκοπικῶν βελῶν ὡπλισμένων, οὓς ἐξέλαβεν ὡς παιδία ἐπιδιδόμενα εἰς τὴν παιδιὰν τῶν στρατιωτῶν καὶ ἠπόρει διὰ τὸ σπάνιον τῶν ἀγριοπαίδων τούτων θράσος, ἐπειδὴ ἔτεινον τὸ τόξον καὶ ἐσκόπευον αὐτοῦ μετὰ μαχιμωτάτου ὕφους. — Εἶνε οἱ νάνοι, τῷ εἶπον οἱ ὁδηγοὶ αὐτοῦ· ἀπατᾶσαι ἐκλαμβάνων αὐτοὺς ὡς παιδία· εἰσὶν ἄνδρες καὶ ἄνδρες λίαν ἐμπειροπόλεμοι. Πράγματι δὲ αἱ ὀλίγαι αὗται τῶν Πυγμαίων ἑκατοντάδες συνεκρότουν τάγμα νάνων τῆς ἀκολουθίας τοῦ βασιλέως Μουμερή, γείτονος τῷ Μουνζά, ὅστις ἐπεσκέπτετο τὸν βασιλέα τῶν Μομβουτούς. Ἀνῆκον δὲ πάντες εἰς τὴν φυλὴν τῶν Ἀκκάς, ὧν ἡ χώρα, εἰς ἣν οὐδεὶς λευκὸς εἶχέ ποτε θέσει τὸν πόδα, ἔκειτο μεσημβρινώτερον.

Ὁ Σβάνγφουρτ ἐπρομηθεύθη ἕνα τῶν νάνων τούτων, ὃν τῷ ἐπώλησεν ὁ Μονζὰ εἰς ἀντάλλαγμα ἑνὸς κυνός· ἦν δὲ οὗτος ἀνθρωπίσκος βραχεῖαν φέρων κόμην καὶ πολύμαλλον, χρώματος ὁμοίου τῷ τοῦ δέρματος. Τὴν κεφαλὴν εἶχεν ὑπερμεγέθη καὶ σφόδρα δυσανάλογον πρὸς τὸν φέροντα αὐτὴν λεπτὸν καὶ ἀσθενῆ λαιμόν, τοὺς βραχίονας μακροὺς ὡς καὶ τὸ ἄνω τοῦ σώματος μέρος, τὸ στῆθος ὀμαλὸν καὶ πρὸς τὰ ἄνω πεπιεσμένον εὐρυνόμενον δὲ πρὸς τὰ κάτω μέχρι τῆς ὑπερμεγέθους γαστέρος· τὰ νῶτα αὐτοῦ ἦσαν ὁλοστρόγγυλα, ἡ δὲ σπονδυλικὴ στήλη τόσῳ εὐλύγιστος, ὥστε κατόπιν γενναίου γεύματος, τοῦ κέντρου τῆς βαρύτητος μετατεθεμένου, τὸ ψοῶδες τῆς σπονδυλικῆς στήλης μέρος ἐκοιλαίνετο καὶ τότε ἐκ τοῦ πλαγίου τὰ νῶτα τοῦ νάνου παρίστων περίπου τὸ κύρτωμα ἑνὸς C.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τῶν αἰσθήσεων ὀξύτητα, τὴν δεξιότητα τῶν χειρῶν καὶ τὴν πανουργίαν οἱ Ἀκκὰς ὑπερτεροῦσι πολὺ τοὺς Μομβουτούς· ἀλλ' ἡ πανουργία αὐτῶν εἶνε ἐκδήλωσις ἐσωτερικῆς τινος τάσεως, ἧς ἕνεκα ἀρέσκονται ἐν τῇ κακεντρεχείᾳ. Ὁ τοῦ Σβάνγφουρτ νάνος ἠγάπα νὰ βλέπῃ ἀλγοῦντας καὶ πάσχοντας τοὺς ἄλλους· ἐβασάνιζε τὰ ζῶα, τὴν δὲ νύκτα διεσκέδαζεν ἐκτοξεύων κατὰ τῶν κυνῶν τὰ δηλητηριώδη βέλη του· λίαν ἐτέρπετο βλέπων τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν τιθεμένας ἐντὸς ζέοντος ὕδατος, ὅτε ὁ Σβάνγφουρτ παρεσκεύαζε τὰ πειράματα τῶν ἐπὶ τῆς καταμετρήσεως τῶν κρανίων παρατηρήσεων αὐτοῦ· δεξιώτατοι ἐπ' ἴσης εἰσὶν οἱ νάνοι οὗτοι ἐν τῇ τέχνῃ τῆς στήσεως τῶν παγίδων, τῆς εὑρέσεως καὶ συλλήψεως τοῦ θηράματος· πρὸς δὲ τοὺς ξένους δεικνύουσι σκαιάν τινα ἀτολμίαν.

Ἀπὸ τῆς περιηγήσεως τοῦ Σβάνγφουρτ οὐδεὶς πλέον ἐγένετο περὶ τῶν νάνων τούτων τῆς κεντρώας Ἀφρικῆς λόγος, ὁπότε τελευταίως ὁ δόκτωρ Λουδοβίκος Βόλφ, μέλος τῆς ἀποστολῆς Βίσμαν, ἐξέθηκε κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐνώπιον σοφῆς ἀκαδημαϊκῆς ὁμηγύρεως[1]) περιεργοτάτας περὶ τῶν νέγρων Πυγμαίων λεπτομερείας καθόσον εὐτυχέστερος τοῦ προκατόχου αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν κώμῃ καὶ ἐξετάσῃ τὰ ἤθη αὐτῶν. Ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἄνω Κόγκου μεταβαίνων εἰς τὴν ἕδραν τοῦ ἀρχηγοῦ Λοκάγκο, βασιλέως τῶν Βακουβάς, εἶδε τὸ πρῶτον ὁ Βόλφ τοὺς νάνους ἐν ταῖς ἰδίαις κώμαις ζῶντας, ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ βραχυσώμων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οἰκουμένας.

Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διακρίνονται διὰ τοῦ ὀνόματος Μπατουάς. Εἰσὶ δ' ἐν γένει φυλαὶ νομαδικαὶ εἰς τὴν θήραν ἀποκλειστικῶς καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ φοινικοείνου ἐπιδιδόμενοι. Αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐκ καλυβῶν ἀποτελούμεναι ἀπαντῶνται ἐντὸς τῶν ἀδένδρων ἐκτάσεων τῶν δασῶν, ἅτινα τὸ πλεῖστον καλύπτουσι τῆς χώρας, ἢ παρὰ τὴν ἕδραν τῶν ἀρχηγῶν· φαίνεται δὲ ὅτι ἐν παντὶ διαμερίσματι τῆς χώρας ὑπάρχει καὶ κώμη τις νάνων.

Ὡς καὶ παρὰ τοῖς Μομβουτούς, οἱ νάνοι οὗτοι θεωροῦνται ἐν Κόγκῳ ὡς ὄντα εὐεργετικά, ὧν ἡ εἰδικὴ ἀποστολὴ συνίσταται εἰς τὸ προμηθεύειν κυνήγιον καὶ φοινικόοινον εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὁποίων λαμβάνουσι μανιόκον, ἀραβόσιτον, βανάνας καὶ εὐμενοῦς τυγχάνουσι προστασίας. Ζῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεμονωμένοι, ἀλλ' ἐνίοτε συνδέονται δι' ἐπιμιξίας μετὰ τῶν μεγαλειτέρων φυλῶν. Εἰσὶν ἐπιδεξιώτατοι ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ ἀναρριχᾶσθαι εἰς τὴν κορυφὴν τῶν φοινικοδένδρων πρὸς συλλογὴν τῆς ἰκμάδος αὐτῶν καὶ κυρίως εἰς τὸ ἐπινοεῖν καὶ τοποθετεῖν τὰς παγίδας πρὸς σύλληψιν τοῦ κυνηγίου· ἔκτακτος εἶνε ἡ εὐκινησία αὐτῶν· ἐν ταῖς θήραις αὐτῶν διέρχονται τὰς ὑπὸ ὑψηλῶν φυτῶν καλυπτομένας ἐκτάσεις πηδῶντες δίκην ἀκρίδων, πλησιάζουσι θαρραλέως εἰς τὸν ἐλέφαντα, τὸν βούβαλον ἢ τὴν ἀντιλόπην, ἐκτοξεύουσι τὰ βέλη των μετὰ σπανίας εὐστοχίας καὶ ὁρμῶσι γενναίως, ἵνα φονεύσωσι διὰ τῆς λόγχης τὸ θῦμα.

Ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν οἱ Πυγμαῖοι οὗτοι εἰσὶν εὔμορφοι καὶ οὐδὲν ἔχουσι τὸ κοινὸν πρὸς τοὺς δυσειδεῖς ἐκείνους νάνους τοὺς ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῆς Εὐρώπης ἐπιδεικνυομένους· εἰσὶν ἁπλῶς ἄνθρωποι μικρότατοι τὴν κατασκευήν, κανονικὸν καὶ ἐν ἀναλογίᾳ ἔχοντες τὸ σῶμα, ἀνδρεῖοι καὶ πανουργότατοι· τὸ δὲ χρῶμα ἔχουσι μελανοκίτρινον καὶ ἧττον βαθὺ ἢ τὸ τῶν μεγαλοσώμων φυλῶν.

Οἱ τοῦ Κόγκου νάνοι καλοῦνται Μπακὲ-μπακέ, ἡ δὲ ὑπ' αὐτῶν οἰκουμένη χώρα εἶνε φόρου ὑποτελὴς τῷ Μακοκό, τῷ περιφήμῳ τοῦ Κόγκου βασιλεῖ καὶ φίλῳ τῆς Γαλλίας· ἀσχολοῦνται ἀπό τινος εἰς δραστήριον ἐμπόριον ἅλατος, ὅπερ προμηθεύονται ἐν Λουάγκῳ παρέχοντες εἰς ἀντάλλαγμα ἐλεφαντόδοντα.

Πᾶσαι αὗται αἱ αὐθεντικαὶ μαρτυρίαι πιστοῦσι τὸ γεγονός, ὅτι ὑφίσταται πράγματι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀφρικῆς χαρακτηριστικωτάτη νάνων φυλή, ἥτις ἀποτελεῖ ἴσως τὰ λείψανα φυλῆς αὐτοχθόνου ἐξαφανιζομένης ὁσημέραι.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ.

ΟΙ ΔΥΟ ΚΩΒΙΟΙ.

Ὁ κύριος Μοντρεσὼ τιμιώτατος καὶ ἀγαθὸς πιλοποιός, ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνων, οἵτινες πορευόμενοι εἰς ἁλιείαν κατὰ πᾶσαν κυριακὴν δὲν ἠδύχησαν νὰ ἀγκιστρεύσωσι ποτὲ οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον ἰχθύν. Δαπανῶσι δὲ ὅλην τὴν ἡμέραν ἔχοντες διὰ χειρὸς τὸν κάλαμον καὶ χάσκοντες πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος.

Πρωΐαν τινὰ ὁ ἁπλοῦς πιλοποιὸς ἦτο ἤδη πρὸ τριῶν ὡρῶν ἐν τῷ συνήθει τόπῳ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, μὴ βλέπων μηδὲ οὐρὰν ἰχθύος.

Ἀλλ' ἀφήσωμεν αὐτὸν ἵνα διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν, ἧς ἕνεκα καλεῖται εἰς τὸ δικαστήριον.

Ὁ πρόεδρος. Εἰπέ, κύριε, ὅ,τι γνωρίζεις.

Ὁ πιλοποιός. Ἤμην λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἕκτης ὥρας τῆς πρωΐας εἰς τὸν συνήθη τόπον καὶ παρετήρουν τὸν φελόν . . . Ὁ κάλαμός μου καὶ τὰ ἄγκιστρά μου ἦσαν ἐξαίρετα . . . καὶ μάλιστα ὁ τυρός . . .

Ὁ πρόεδρος. Παράλειπε τὰς λεπτολογίας καὶ διηγήθητι τὴν ὑπόθεσιν εὐθύς.

Ὁ πιλοποιός. Παραλείπω . . . (γέλωτες). Ἤμην λοιπὸν εἰς τὴν θέσιν μου ἀπὸ τριῶν ὡρῶν. Ὁ κάλαμος καὶ τὰ ἀγκιστρά μου ἦσαν ἐξαίρετα . . . μάλιστα δὲ ὁ τυρὸς . . . ἀλλὰ κατὰ τὸ σύνηθες δὲν κατώρθωσα νὰ συλλάβω οὐδὲ τὸν μικρότατον ἰχθύν . . . Ἤρχισα ν' ἀγανακτῶ. Καὶ ἐπειδὴ εἶμαι ὀλίγον σωματώδης (ὁ πιλοποιὸς εἶνε λίαν μετριόφρων, διότι εἶνε παχὺς ὡς χοῖρος), ἐθερμάνθην . . . ἵδρωσα.

Ὁ πρόεδρος. Ταῦτα πάντα εἶνε ἀνωφελεῖς φλυαρίαι. Λέγε εὐθὺς τί σοὶ συνέβη κατὰ τὴν ἐννάτην τῆς πρωΐας ὥραν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς· Πήδησον . . .

Ὁ πιλοποιός. Πηδῶ . . . (γέλωτες). Ἵδρωσα . . . ἀπεδύθην τὸν βαρὺν ἐπενδύτην μου, ἐξ οὗ ἔπεσε τὸ βαλάντιόν μου. Ἐπῆρα τὸ βαλάντιον ἔρριψα αὐτὸ εἰς τὸ θηλάκιον τοῦ ἐπενδύτου, κατέθηκα αὐτὸν πλησίον μου, καὶ ἤρχισα πάλιν νὰ ἁλιεύω . . . Ὁ κάλαμος καὶ τὰ ἄγκιστρα ἦσαν ἐξαίρετα . . . μάλιστα δὲ ὁ τυρός . . . ἀλλὰ κατὰ τὸ σύνηθες

[1]) Ἐν Λονδίνῳ.

Ὁ πρόεδρος. Τὸ ἠκούσαμεν... ἀλλὰ παράλειπε πάντα ταῦτα, τί σοὶ συνέβη τότε;

Ὁ πιλοποιός. Παραλείπω (γέλωτες). Αἴφνης ἀκούω ὄπισθέν μου ἦχον βημάτων... Εἶπον κατ' ἐμαυτόν... ἔρχεταί τις... (γέλωτες).

Ὁ πρόεδρος. Ἀλλὰ πρὸς θεοῦ, λέγε συντόμως.

Ὁ πιλοποιός. Ἦτο δὲ οὗτος εὐγενής τις κύριος... καί μοι λέγει εὐγενῶς „Ἀλλά, κύριε, νομίζω ὅτι δὲν γνωρίζεις νὰ ἀγαστρεύῃς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνεις τοῦ σκοποῦ. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐδῶ πληθύουσιν οἱ κωβιοὶ καὶ οἱ κυπρῖνοι· καὶ βεβαίως μὲ τοιοῦτον τυρόν...

Ὁ πρόεδρος. Τέλος σοὶ ἔδωκεν ἓν μάθημα. Λέγε ταχέως.

Ὁ πιλοποιός. Ναί! Καὶ μάλιστα προέβη εἰς τοσαύτην προθυμίαν, ὥστε ἐξήρτησε νέον τι δέλεαρ εἰς τὸ ἄγκιστρον. Καὶ εὐθύς, ὦ τοῦ θαύματος! ἅμα ἔρριψα αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἀνείλκυσα ὑπερμεγέθη κωβιόν (γελῶσιν), τὸν πρῶτον, ὃν ἤγρευσα ἐπὶ ζωῆς μου... Ἐπιστρέφω τὴν κεφαλήν, ὅπως εὐχαριστήσω. Ἀλλὰ δὲν βλέπω οὐδένα... ὁ εὐγενὴς κύριος ἐξηφανίσθη...

Ὁ πρόεδρος. Ἀλλὰ ἀποφέρων τὸ βαλάντιόν σου;

Ὁ πιλοποιός. — (Ἀταράχως.) Ναί... Ἀλλά...

Ὁ πρόεδρος. Ἀναγνωρίζεις τὸν κύριον τοῦτον ὡς κλέψαντα τὸ βαλάντιόν σου; (Εἰσάγεται ὁ κατηγορούμενος.)

Ὁ πιλοποιός. Ἂν ἀναγνωρίζω αὐτόν;... (Τρέπεται χαίρων πρὸς τὸν κατηγορούμενον, ἀφαιρῶν τὸν πῖλον καὶ ἀσπαζόμενος αὐτὸν ἐμπαθῶς.) Ἆ, κύριέ μου... πόσον σοὶ εὐγνωμονῶ... τί λαμπρὰ μέθοδος... Ἀλλὰ πῶς λοιπὸν παρασκευάζεις τὸ μαγικὸν τοῦτο δέλεαρ;... πόσον σᾶς εὐγνωμονῶ!... Ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ... ποῦ κατοικεῖτε;

Ὁ κατηγορούμενος. Εἶσθε πολὺ καλός... Ἀλλὰ δὲν ἠξιώθην τῆς γνωριμίας σας... (πλατεῖς γέλωτες).

Ὁ χωροφύλαξ. Περιπατῶν ἐπὶ τῆς ἀντικρὺ ὄχθης βλέπω τὸν κατηγορούμενον εἰσάγοντα κρυφίως τὴν χεῖρα εἰς τὸ θηλάκιον τοῦ κυρίου, λαμβάνοντα ἐξ αὐτοῦ τὸ βαλάντιον, καὶ φεύγοντα ταχέως, ἐν ᾧ ὁ κύριος οὗτος ἀνασύρων ἀπὸ τοῦ ὕδατος κωβιὸν ἐφαίνετο ἐμβρόντητος „Βεβαίως εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ὁ μᾶλλον κωβιὸς δὲν εἶνε ὁ κρεμάμενος ἐκ τοῦ ἀγκίστρου“ (γέλωτες). Τρέχω κατόπιν τοῦ κλέπτου, τὸν συλλαμβάνω καὶ ἐπαναφέρω αὐτὸν παρὰ τὸν τόπον τῆς κλοπῆς παρὰ τὸν κύριον... Ἀλλ' οὗτος κατέστη ἠλίθιος ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ κωβιοῦ, μηδόλως φροντίζων περὶ τοῦ κλαπέντος βαλαντίου.

Ὁ κατηγορούμενος καταδικάζεται εἰς ὀκτάμηνον φυλάκισιν.

Ὁ πιλοποιός. Ὀκτὼ μηνῶν φυλακήν!... εἰς ποίαν; Ὦ, θὰ ἔλθω νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ!... Τί λαμπρὰ μέθοδος!...

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

Ὁ καλὸς ἱστορικὸς εἰς οὐδεμίαν ἀνήκει ἐποχήν, εἰς οὐδεμίαν χώραν· δὲν κολακεύει τὴν πατρίδα καίτοι ἀγαπᾷ αὐτήν.

Φενελών.

* * *

Οἱ ἀνωφελεῖς νόμοι ἐξασθενίζουσι τοὺς ἀναγκαίους.

Μοντεσκιέ.

* * *

Ἡ συνείδησις ἡμῶν εἶνε κριτὴς ἀλάνθαστος ἐφ' ὅσον δὲν δολοφονοῦμεν αὐτόν.

Βαλζάκ.

* * *

Αἱ καλαὶ πράξεις εἶνε τὸ κάλλιστον ἐπιχείρημα τῶν καλῶν διδαγμάτων.

Βαλτούρ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΚΟΠΠΕ

Ἀκαδημαϊκοῦ.

ΤΟ ΤΕΜΑΧΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΤΟΥ.

(Διήγημα.)

Ὁ νέος δοὺξ δὲ Χαρδιμὸν εὑρίσκετο ἐν Αἴξ τῆς Σαβοΐας, ἔνθα ὑπέβαλλεν εἰς θεραπευτικὴν δίαιταν τὴν περίφημον αὐτοῦ φορβάδα Περιχόλην, ἥτις ἦν ἀσθματική, συνεπλήρου δὲ τὸ πρόγευμα αὐτοῦ, ὅτε ῥίψας ἀφῃρημένον ἐπὶ τῆς ἐφημερίδος βλέμμα ἀνέγνω ἐν αὐτῇ τὴν εἴδησιν τῆς ἐν Ραϊνσχόφφεν ἥττης. Ἐκένωσε τὸ πλῆρες ἐκ chartreuse ποτήριον αὐτοῦ, κατέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ ξενοδοχείου τὸ χειρόμακτρον, ἔδωκε τῷ ὑπηρέτῃ τὴν διαταγήν, ἵν' ἑτοιμάσῃ τὰς ἀποσκευάς αὐτοῦ, ἐπεβιβάσθη μετὰ δύο ὥρας εἰς τὴν διὰ τοὺς Παρισίους ἔκτακτον ἁμαξοστοιχίαν καὶ ἔσπευσεν εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον, ἵνα καταταχθῇ εἴς τι τάγμα τῆς γραμμῆς.

Ὅσῳ κἂν ἦτο ἐκνευρισμένος ἐκ τοῦ ἀνειμένου ὃν διῆγε βίον ὁ νέος δούξ, μαθὼν ὅτι μάχη ἀπωλέσθη ὑπὸ γαλλικοῦ στρατοῦ ἠσθάνθη τὸ αἷμα ἀναβαϊνον ἐπὶ τοῦ προσώπου του καὶ ἔσχε τὴν ἐντύπωσιν ῥαπίσματος ἐπὶ τῆς παρειᾶς καταφερομένου.

Καὶ ἰδού, πῶς κατὰ τὰς πρώτας τοῦ νοεμβρίου ἡμέρας τοῦ 1870 εἰσελθὼν εἰς Παρισίους μετὰ τοῦ συντάγματος, ὅπερ ἀπετέλει μοῖραν τοῦ σώματος τοῦ Βινοά, ὁ Ἑρρῖκος δὲ Χαρδιμὸν πυροβολιστὴς ἐν τῷ γ΄. λόχῳ τοῦ β΄. τάγματος ἐφρούρει μετὰ τῶν συστρατιωτῶν ἐνώπιον τοῦ προμαχῶνος Ὀσβριγιέρ, θέσεως ἐν σπουδῇ ὀχυρωθείσης, ἥτις ὑπερήσπιζε τὸ πυροβολικὸν τοῦ πύργου τῆς Βικετρής.

Στυγνὴ καὶ ἀπαισία ἦν ἡ ὄψις τῆς θέσεως. Κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἦσαν ἐστημέναι σαρώθρων λαβαὶ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ βορβόρου ἴχνη τῶν ἁμαξοτροχιῶν διήλαυνον τοὺς λεπροὺς τῶν πέριξ ἀγρῶν, ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας τῆς ὁδοῦ ταύτης ὑπῆρχεν οἰνοπωλεῖον ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ σκιάδων περικυκλούμενον, ἔνθα οἱ στρατιῶται εἶχον στήσει τὴν φρουρὰν αὐτῶν. Μάχη εἶχε πρό τινων ἡμερῶν ἐκεῖ συγκροτηθῆ· οἱ μύδροι εἶχον θραύσει εἰς δύο τινὰ τῶν δένδρων τῆς ὁδοῦ, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἔφερον ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὰς λευκὰς τῶν πυροβολισμῶν πληγάς. Τῆς δὲ οἰκίας ἡ ὄψις ἐνεποίει φρίκην· ἡ στέγη ἦν διεῤῥωγμένη ὑπὸ ὀβουζίου, οἱ δὲ τοῖχοι ἐφαίνοντο ὡς δι' αἵματος βεβαμμένοι. Αἱ κατεσχισμέναι ὑπὸ τὰ συμπλέγματα τῶν μαύρων κλαδίσκων σκιάδες, ἡ ἀνεστραμμένη τῆς βυτίνης παιδιά, ἡ αἰώρα, ἧς τὰ κατάβροχα σχοινία ἔτριζον ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀνέμου σειόμενα, αἱ ὑπὸ τῶν σφαιρῶν κατατετημέναι παρὰ τὴν θύραν ἐπιγραφαί, — Οἰνοπωλεῖον τῆς καλῆς συντροφίας. — Ἀψίνθιον. — Βερμούτ. — Οἶνος πρὸς 60 λεπτ. τὴν λίτραν, — αἵτινες περιέβαλλον νεκρὸν κόνκλον ἐζωγραφημένον ὑπεράνω τῶν δύο ἄκρων τοῦ σφαιριστηρίου εἰς σχῆμα σταυροῦ διὰ ταινίας συνδεδεμέναι, πάντα ταῦτα ὑπεμίμνησκον μετὰ σκληρᾶς εἰρωνείας τὴν δημοσίαν τῶν κυριακῶν εὐθυμίαν τῶν ἄλλοτε καιρῶν. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀχρεῖος χειμερινὸς οὐρανός, ἐν ᾧ μεγάλα ἡπλοῦντο μολυβδόχροα νέφη, οὐρανὸς χαμηλός, ὀργίλος, κακεντρεχής.

Ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἰνοπωλείου ὁ νεαρὸς δοὺξ ἵστατο ἀκίνητος τὸ ὅπλον ἔχων ἀπὸ τοῦ τελαμῶνος ἐν τῷ ὤμῳ ἀνηρτημένον, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς τὸ πιλίκιον, καὶ τὰς νεναρκωμένας ὑπὸ τοῦ ψύχους χεῖράς του ἐντὸς τῶν θηλακίων τῆς ἐρυθρᾶς του περισκελίδος, ῥιγῶν δὲ ὑπὸ τὴν προβατίνην, ἣν ἔφερε δοράν. Ἦτο βεβυθισμένος εἰς ζοφεροὺς ῥεμβασμοὺς ὁ ἡττημένος οὗτος στρατιώτης, καὶ μὲ βαρύλυπον ἐθεώρει ὄμμα τὴν σειρὰν τῶν ἐν τῇ ὁμίχλῃ ἐξαφανιζομένων γηλόφων, ἀφ' ὧν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐξέφευγε μετὰ βρόμου ὁ λευκὸς τοῦ καπνοῦ στρόβιλος τοῦ κανονίου Κρούππ.

Αἴφνης ἠσθάνθη ὅτι ἐπείνα.

Ἔθηκε τὸ γόνυ κατὰ γῆς καὶ ἐξήγαγεν ἀπὸ τοῦ σάκκου παρ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τοίχου κειμένου ὀγκῶδες ἄρτου τεμάχιον τοῦ σιτηρεσίου του· εἶτα δὲ ἐπειδὴ εἶχεν ἀπολέσει τὸ μαχαίριόν του, ἔδηξε τὸν ἄρτον καὶ ἔτρωγε βραδέως.

Ἀλλὰ μετά τινας βλομοὺς ἐφάνη κορεσθείς· ὁ ἄρτος ἦτο σκληρὸς καὶ ὑπόπικρος τὴν γεῦσιν. Νωπὸν δὲ ἄρτον ἔμελλον νὰ ἔχουν μόνον κατὰ τὴν διανομὴν τῆς ἐπιούσης, καὶ τοῦτο ἂν εὑρεστεῖτο ἡ ἐπιστασία.

Τί τὰ θέλετε, σκληρὸν εἶνε πολὺ ἐνίοτε τοῦ στρατιώτου τὸ ἐπάγγελμα· ἐνεθυμεῖτο ἤδη ὅ,τι ἄλλοτε ἀπεκάλει πρόγευμα ὑγιεινόν, ὁπόταν, τὴν ἐπιοῦσαν δείπνου δαψιλῶς πεποτισμένου καὶ πολυτελοῦς ἐκάθητο πρὸ τοῦ ἐν τῷ ἰσογείῳ παραθύρου τοῦ Ἀγγλικοῦ Καφενείου καὶ παρέθετον αὐτῷ — ἐλάχιστα πράγματα —, κοτολέτας, ὠὰ μετὰ βλαστῶν τῶν ἀσπαράγων συνταταραγμένα, ὁ δὲ τῶν οἴνων φροντιστὴς ἔθετεν ἐπὶ τῆς ἐπιτραπεζίου ὀθόνης λεπτὴν φιάλην λεοβίλ μαλθακῶς ἐπὶ κανίστρου κατακειμένην. Διάβολε, διάβολε! ἦσαν ἐκεῖναι εὐτυχεῖς ἡμέραι, οὐδέποτε δὲ θὰ κατώρθου νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τὸν ἄθλιον τοῦτον ἄρτον. Καὶ ἐν στιγμῇ δυσαρεσκείας ὁ νέος δοὺξ ἔρριψεν εἰς τὸν βόρβορον τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου.

. . . . . .

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν στρατιώτης τῆς γραμμῆς ἐξήρχετο τοῦ οἰνοπωλείου· ἔκυψεν, ἀνέλαβε τὸ τεμάχιον, ἀπεμακρύνθη βήματά τινα, ἀπέμαξε τὸν ἄρτον διὰ τῆς περιχειρίδος του, καὶ ἤρξατο νὰ τὸ καταβιβρώσκῃ ἁπλήστως.

Ἤδη ὁ δοὺξ δὲ Χαρδιμὸν ἠσχύνετο διὰ τὴν πρᾶξίν του, ἐθεώρει μετ' οἴκτου τὸν τόσῳ καλὴν ὄρεξιν δεικνύοντα στρατιώτην. Ἦτο οὗτος ὑψηλὸς καὶ μεγαλόσωμος νεανίας, κακόπλαστον ἔχων τὸ σῶμα, ὀφθαλμοὺς τοῦ ὑπὸ πυρετοῦ κατατρυχομένου καὶ πώγωνα τοῦ νοσοκομείου, τόσῳ δὲ ἰσχυὸς ὥστε αἱ ὠμοπλάται αὐτοῦ προεξεῖχον ὑπὸ τὸ ὕφασμα τοῦ ἐφθαρμένου ἐπενδύτου του.

— Πεινᾷς λοιπὸν πολὺ σύντροφε; εἶπε πλησιάσας τῷ στρατιώτῃ.

Ὅπως βλέπεις, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, μὲ πλῆθον τὸ στόμα.

— Συγχώρησέ με, λοιπόν. Ἂν ἤξευρον ὅτι θὰ σοὶ ἠὐχαρίστει, δὲν θὰ ἔρριπτα τὸν ἄρτον μου.

— Δὲν πειράζει, μὴ σὲ μέλῃ· ὑπέλαβεν ὁ στρατιώτης· δὲν εἶμαι τόσον συγχασιάρης.

— Ἀδιάφορον, εἶπεν ὁ εὐγενὴς δούξ, ἦτο κακὸν ὅ,τι ἔκαμα καὶ κατακρίνω ἐμαυτόν. Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἔχῃς κακὴν γνώμην περὶ ἐμοῦ, ἐπειδὴ δὲ ἔχω παλαιὸν κονιὰκ ἐντὸς τοῦ καδίσκου μου... μὰ τὴν πίστιν μου! θὰ πίωμεν ἀπὸ μιὰ ὡς καλοὶ φίλοι.

Ὁ στρατιώτης εἶχε τελειώσει τὸ γεῦμά του· ὁ δοὺξ καὶ οὗτος ἔβρεξαν τὸν λάρυγκα διὰ δαψιλοῦς ῥοφήματος κονιάκ. Εἶχεν ἤδη συντελεσθῆ ἡ γνωριμία των.

— Καὶ ὀνομάζεσαι; ἠρώτησεν ὁ στρατιώτης.

— Χαρδιμόν, ἀπήντησεν ὁ δούξ, ἀποσιωπῶν τὸν τίτλον αὐτοῦ, καὶ σύ;

— Ἰωάννης Βίκτωρ... Πρὸ ὀλίγου μὲ κατέταξαν πάλιν μὲ τὴν συντροφιά. Ἤμουν εἰς τὸ φορητὸ νοσοκομεῖον· ἐπληγώθηκα εἰς τὸ Σιατιλλιόν. Ἆ! περνᾷ κάνεις καλὰ εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὁ νοσοκόμος σοῦ δίδει καλὸν ζωμὸν ἀπὸ ἄλογο... Ἀλλὰ ἡ πληγή μου, ἦτον ἐλαφρά· ὁ ταγματάρχης ἐσημείωσε τὴν ἔξοδόν μου καὶ γιὰ τὴν κακή μου μοῖρα ἀρχίζει πάλιν τὸ βάσανο τῆς πείνας. Διότι, πίστευσέ με ἂν θέλῃς, σύντροφε, ὅπως μὲ βλέπεις, ἐπεινοῦσα εἰς ὅλην μου τὴν ζωή.

Τὸ πρᾶγμα ἦν τρομερὸν λεγόμενον εἰς ἀβροδίαιτον, ὅστις πρὸ μικροῦ ἀνεπόλει μελαγχολικῶς τοῦ Ἀγγλικοῦ Καφενείου τὴν μαγειρικήν, ὁ δὲ δοὺξ δὲ Χαρδιμὸν ἐθεώρησε τὸν σύντροφον αὐτοῦ μετ' ἐκπλήξεως μετεχούσης σχεδὸν τρόμου. Ὁ στρατιώτης ἐμειδίασε θλιβερῶς, κατὰ δὲ τὸ μειδίαμα αὐτοῦ ἐφάνησαν οἱ ὡς λύκου πειναλέου ὀδόντες αὐτοῦ, διπλασίως φαινόμενοι λευκότεροι ἐν τῇ φόβον ἐμποιούσῃ αὐτοῦ ὄψει, καὶ ὡσεὶ ἐννοῶν ὅτι ἀνεμένετο παρ' αὐτοῦ ἡ ἐξομολόγησις τοῦ βίου του.

— Νὰ ἰδῆτε, εἶπε παύων αἴφνης νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸν συστρατιώτην αὐτοῦ ἐνικῶς, μαντεύων βεβαίως ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἄνθρωπον εὐτυχῆ καὶ πλούσιον· ἂς περιπατήσωμεν ὀλίγο ἐπάνω κάτω, διὰ νὰ ζεστάνωμε τὰ πόδια μας, θὰ σᾶς εἰπῶ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν σᾶς ἔτυχεν ἴσως ἀκόμη νὰ ἀκούσετε· Ὀνομάζομαι Ἰωάννης Βίκτωρ καὶ μόνον Ἰωάννης Βίκτωρ, διότι εἶμαι ἔκθετον, καὶ ὁ μόνος καιρὸς τοῦ ὁποίου μὲ εἶνε εὐχάριστος ἡ ἐνθύμησις εἶνε τὰ παιδικά μου χρόνια εἰς τὸ ἐκθετοτροφεῖο. Εἴχαμε μικρὰ κρεββατάκια μὲ καθαρὰ συνδόνια εἰς τὸν κοιτῶνα. Ἐπαίζαμε εἰς τὸν κῆπο ὑποκάτω ἀπὸ μεγάλα δένδρα, ὑπῆρχε δὲ ἐκεῖ καὶ μία ἀγαθὴ μοναχή, νεωτάτη καὶ ὠχρὴ 'σὰν λαμπάδα — ἦτο φθισικὴ ἡ κακομοῖρα — τῆς ὁποίας ἤμουν ὁ ἀγαπημένος καὶ πλησίον της ἐπροτιμοῦσα νὰ περιπατῶ, ἀντὶ νὰ παίζω μὲ τὰ ἄλλα παιδιά, διότι πάντοτε μὲ ἔσυρε κοντά της καὶ ἔβαζε τὸ ἰσχυὸ καὶ θερμὸ χέρι της εἰς τὸ μέτωπό μου. Ἀλλ' ὅταν ἔγεινα δώδεκα ἐτῶν, μετὰ τὴν πρώτην κοινωνίαν, ἤρχισε τότε πλέον ἀδιάκοπη κακομοιριά.

Ἡ Διεύθυνσις μὲ ἔβαλεν ὡς μαθητευόμενον εἰς ἕνα ἐπιδιορθωτὴν καθεκλῶν εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου.

Ἠεύρετε ὅτι αὐτὸ δὲν εἶνε ἐπάγγελμα· ἀδύνατον εἶνε μὲ αὐτὸ νὰ κερδίσῃ κάνεὶς τὸ ψωμί του, ἀπόδειξις δέ, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ προϊστάμενός μου μόνον πτωχὰ παιδιά ποῦ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ τυφλοκομεῖον ἠμποροῦσε νὰ ἔχῃ ὡς μαθητευομένους. Ἐδῶ λοιπὸν ἄρχισα νὰ ὑποφέρω ἀπὸ τὴν πεῖνα. Τὸ ἀφεντικό μου καὶ ἡ γυναῖκά του — δύο γέροντες Λιμουζίνοι, τοὺς ὁποίους ἐδολοφόνησαν κακοῦργοι — ἦσαν φοβεροὶ φιλάργυροι, καὶ τὸ ψωμί, ἀπὸ τὸ ὁποῖον μᾶς ἔκοπταν ἕν μικρὸ κομμάτι εἰς κάθε γεῦμα, ἔμενε εἰς ὅλον τὸ ἄλλο διάστημα κλειδωμένο. Τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ δεῖπνο ἔπρεπε νὰ ἰδῇ κάνεὶς τὴν κυρά μας μὲ τὸ μαῦρο σκοῦφό της, ὅταν μᾶς ἔδιδε τὴν σοῦπα καὶ ἀναστέναζε κάθε φορὰ ποῦ ἔπερνε ἀπὸ τὴν σουπιέρα. Οἱ δύο ἄλλοι μαθητευόμενοι ἦσαν ὀλιγώτερο δυστυχεῖς ἀπὸ ἐμένα, ὄχι διότι τοὺς ἔδιδαν περισσότερη τροφή, ἀλλὰ τοὐλάχιστον δὲν ἔβλεπαν τὸ κατσουφιασμένο πρόσωπο τῆς κακῆς γυναικός, ὅταν μᾶς ἔδιδε τὸ πιάτο. Καὶ τὸ κακὸν ἦτον ὅτι εἶχα ἤδη μεγάλην ὄρεξι. Μήπως ἦτο σφάλμα μου; Ἔμεινα ἐκεῖ ὡς μαθητευόμενος τρία ἔτη, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἔπαυσα νὰ ὑποφέρω ἀπὸ πεῖνα. Τρία ἔτη!.... Τὴν τέχνην τὴν μανθάνει κάνεὶς εἰς ἕνα μῆνα, ἀλλ' ἡ Διεύθυνσις δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ γνωρίζῃ ὅλα καὶ δὲν ἠξεύρει ὅτι ἐκμεταλλεύονται τὰ παιδιά...

Ἆ! ἀπορήσατε, ὅταν μὲ ἴδατε νὰ πάρω τὸ ψωμὶ ἀπὸ τὴν λάσπη. Μὴ σᾶς μέλῃ, εἶμαι συνειθισμένος. Ἔχω μαζεύσει ἀρκετὰ τέτοια κομμάτια ἀπὸ ταῖς ἀκαθαρσίαις, καὶ ὅταν ἦταν κατάξηρα τὰ ἄφηνα νὰ βραχοῦν ὅλην τὴν νύκτα μέσα εἰς μίαν λεκάνη. Ὑπῆρχαν καμμιὰ φορὰ καὶ καλὰ κομμάτια ψωμοῦ, φαγωμένα ὀλίγο ἀπὸ τὴν ἄκρη, τὰ ὁποῖα βγάζουν τὰ παιδία ἀπὸ τὸ καλάθι των, ὅταν ἐξέρχωνται ἀπὸ τὸ σχολειὸ καὶ τὰ ῥίπτουν εἰς τὸν δρόμο. Ὅταν ἐτελείωσα τὸν καιρὸ τῆς μαθητείας μου, τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ δὲν ἦτο ἀρκετὸ διὰ νὰ μὲ θρέψῃ· ἔκαμα ἀπὸ ὅλα· ὄρεξις γιὰ δουλειὰ δὲν μὲ ἔλειπε· ἔγεινα ὑπηρέτης εἰς τοὺς κτίστας, ὑπηρέτης εἰς τὰ καταστήματα, καθαριστὴς σπητιῶν καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι τί ἄλλο. Ἀλλὰ μὴν ἐρωτᾶς! ἄλλοτε ἔλειπεν ἐργασία, ἄλλοτε μὲ ἔβγαζαν ἀπὸ τὴν θέσι μου. Νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ, ποτέ μου δὲν ἔτρωγα χορταστικά. Ὦ! μὰ τὸν κόρακα! Μ' ἐκυρίευεν ἕνα εἶδος λύσσας, ὅταν ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὸ ἀρτοπωλεῖο. Εὐτυχῶς γιὰ μένα ἐνθυμούμουν πάντοτε εἰς αὐτὰς τὰς στιγμὰς τὴν καλὴν τοῦ ἐκθετοτροφείου μοναχήν, ἡ ὁποία μ' ἐσυμβούλευε τόσον συχνὰ νὰ ἦμαι τίμιος καὶ μοῦ ἐφαίνετο ὅτι αἰσθανούμουν εἰς τὸ μέτωπο τὸ χέρι της τὸ θερμό. Τέλος πάντων, ὅταν ἔγεινα δεκαοκτὼ ἐτῶν, μ' ἐπῆραν στρατιώτη.

Τὸ 'ξεύρετε τόσο καλὰ ὅπως καὶ ἐγώ· ὁ στρατιώτης ἔχει μόλις ὅσο τοῦ ἀρκεῖ διὰ νὰ μὴν πεινᾷ. Καὶ νὰ τώρα — εἶνε νὰ γελάσῃ κάνεὶς — ἐπέσαμε 'στὴν πολιορκία καὶ 'στὴν πεῖνα. Βλέπετε ὅτι δὲν ἔλεγα ψεύματα πρὸ ὀλίγου, ὅταν σᾶς εἶπα ὅτι πάντοτε, πάντοτε ἤμουν πεινασμένος.

. . . . . .

Ὁ νέος δοὺξ εἶχε ἀγαθὴν τὴν καρδίαν, τὴν φοβερὰν βὲ ταύτην ἀκούων ἀφήγησιν ὑπὸ ὁμοίου αὐτῷ ἀνθρώπου, ὑπὸ στρατιώ-

του, ὃν τῆς στολῆς τὸ ὁμοιόμορφον καθίστη αὐτῷ ἴσον, ᾐσθάνθη ἑαυτὸν βαθέως συγκεκινημένον. Ἐν τῷ ἀριστοκρατικῷ μάλιστα φλέγματι μεγάλα δάκρυα ἐπλήρωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ κατέρρεον ἀπὸ τῶν παρειῶν του.

— Ἰωάννη Βίκτορ, εἶπεν αὐτῷ ἐξ ἐνστίκτου λεπτότητος αἰσθήματος ἀποδίδων αὐτῷ τὰ ἴσα καὶ ἀποτεινόμενος αὐτῷ πληθυντικῶς, ἂν ἐπιζήσωμεν καὶ οἱ δύο τοῦ τρομεροῦ τούτου πολέμου, θὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλους καὶ ἐλπίζω νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος. Κατὰ τὸ παρὸν ὅμως, ἐπειδὴ ἀρτοπώλης ἄλλος πλὴν τοῦ ἐπὶ τῶν σιτηρεσίων δεκανέως δὲν ὑπάρχει εἰς τὰς προφυλακάς, ἡ δὲ μερὶς τοῦ ἄρτου μου εἶνε δὶς μεγαλειτέρα ἢ ὅση ἀρκεῖ διὰ τὴν ὀλίγην ὄρεξίν μου — εἴμεθα σύμφωνοι, ναί; — θὰ τὴν μερίζωμεν εἰς δύο ὡς καλοὶ σύντροφοι. Οἱ δύο ἄνδρες ἔθλιψαν ἰσχυρῶς τὰς χεῖρας ἀλλήλων· εἶτα δὲ τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐπειδὴ ἦσαν ἀμφότεροι κατάκοποι ὑπὸ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τῶν νυκτερινῶν ἐξεγέρσεων εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ οἰνοπωλείου, ἔνθα δωδεκὰς στρατιωτῶν ἐρρόγχαζον ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῆς ψιάθου, καὶ κατακλιθέντες πλησίον ἀλλήλων ἀπεκοιμήθησαν βαθέως.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ Ἰωάννης Βίκτωρ ἀφυπνίσθη μόνος πιθανῶς ὑπὸ τῆς πείνης ἐνοχλούμενος. Ὁ ἄνεμος εἶχε σαρώσει τὰ νέφη ἀκτὶς δὲ τῆς σελήνης εἰσδύουσα ἔκ τινος ὀπῆς τῆς στέγης τοῦ οἰνοπωλείου ἐφώτιζε τὴν ξανθὴν καὶ θελκτικὴν τοῦ νεαροῦ δουκὸς κεφαλήν, ὅστις ἐκοιμᾶτο ὡς ἄλλος Ἐνδυμίων. Ὅλως συγκεκινημένος ἔτι ἐκ τῆς ἀγαθότητος τοῦ συστρατιώτου αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης Βίκτωρ ἐθεώρει αὐτὸν ἐν ἀφελεῖ θαυμασμῷ, ὅτε ὁ λοχίας τοῦ οὐλαμοῦ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐκάλεσε τοὺς πέντε ἄνδρας, οἵτινες ὤφειλον νὰ μεταβῶσιν ὅπως ἀντικαταστήσωσι τοὺς τῆς προφυλακῆς σκοπούς. Ὁ δοὺξ συγκατηριθμεῖτο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ δὲν ἀφυπνίσθη καλουμένου τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

— Χαρδιμόν, ὄρθιος! ἐπανέλαβεν ὁ ὑπαξιωματικός.

— Ἂν ἔχῃς τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ τὸ ἐπιτρέψῃς, λοχία μου, εἶπεν ὁ Ἰωάννης Βίκτωρ ἐγειρόμενος, θὰ κάμω ἐγὼ τὴν ὑπηρεσίαν του . . . κοιμᾶται τόσον καλὰ . . . εἶνε φίλος μου.

— Ὅπως ἀγαπᾷς.

Οἱ πέντε ἄνδρες ἀπῆλθον καὶ οἱ ῥογχασμοὶ ἐπανελήφθησαν.

Ἀλλὰ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν συχνοὶ καὶ ἐγγὺς ἀκουόμενοι πυροβολισμοὶ ἐξερράγησαν ἐν μέσῳ τῆς νυκτός. Ἐν μιᾷ στιγμῇ οἱ πάντες εὑρέθησαν ἐπὶ ποδός, οἱ στρατιῶται ἐξῆλθον τοῦ οἰνοπωλείου, μετὰ προφυλάξεως βαδίζοντες, τὴν χεῖρα ἔχοντες ἐπὶ τῆς πυριτοδόχης τοῦ ὅπλου, τὸ δὲ βλέμμα ἐκτείνοντες μακρὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣν κατελεύκανον αἱ πίπτουσαι τῆς σελήνης ἀκτῖνες.

— Ἀλλὰ τί ὥρα εἶνε λοιπόν; εἶπεν ὁ δοὺξ. Ἤμην τῆς ὑπηρεσίας ἀπόψε.

Εἷς τῶν παρ' αὐτῷ τῷ ἀπήντησεν.

— Ὁ Ἰωάννης Βίκτωρ ὑπῆγεν εἰς τὴν θέσιν σου.

Τὴν στιγμὴν ταύτην στρατιώτης ἐφάνη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ προσερχόμενος δρομαίως.

— Λοιπόν; ἠρώτησαν αὐτόν, ὅταν ἔστη πνευστιῶν.

— Οἱ Πρῶσσοι κάμνουν ἐπίθεσιν.

— Οἱ δὲ σύντροφοι;

— Ἔρχονται· μόνον ὁ πτωχὸς αὐτὸς Ἰωάννης Βίκτωρ . . .

— Πῶς; ἀνέκραξεν ὁ δοὺξ.

— Μία σφαῖρα εἰς τὴν κεφαλὴν τὸν ἔρριψε αὐθωρεὶ νεκρόν· δὲν εἶπεν οὔτε: ἄχ!

. . . . . .

Νύκτα τινὰ τοῦ τελευταίου χειμῶνος περὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν, ὁ δοὺξ δὲ Χαρδιμὸν ἐξήρχετο τῆς λέσχης μετὰ τοῦ γείτονος αὐτοῦ, τοῦ κόμητος Δεσών. Εἶχεν ἀπολέσει ἑκατοντάδας τινὰς λουδοβικείων ᾐσθάνετο δὲ ἐλαφρὰν κεφαλαλγίαν.

Ἂν θέλετε, Ἀνδρέα, εἶπε τῷ συντρόφῳ αὐτοῦ, ἐπιστρέφομεν πεζῇ . . . Ἔχω ἀνάγκην ἀέρος . . .

— Ὅπως ἀγαπᾶτε, ἀγαπητέ μοι φίλε, μολονότι τὸ πεζοδρόμιον εἶνε ἐλεεινόν.

Ἀπέπεμψαν λοιπὸν τὰ ὀχήματα αὐτῶν, ἀνήγειραν τὸ διφθερωτὸν περιλαίμιον τοῦ ἐπενδύτου των καὶ ἐβάδιζον κατερχόμενοι πρὸς τὴν Μαγδαληνήν. Ὁ δοὺξ προσέκοψεν ἐπὶ πράγματος, ὅπερ ἐκυλίσθη εὑρεθὲν ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ· ἦτο μέγα καὶ βεβορβορωμένον ἄρτου τεμάχιον. Τότε εἶδεν ἔκπληκτος αὐτὸν ὁ κόμης Δεσὼν κύπτοντα καὶ ἀναλαμβάνοντα τὸ τεμάχιον, ἀπομάσσοντα αὐτὸ ἐπιμελῶς διὰ τοῦ λεπτοῦ καὶ μὲ οἰκόσημα κεκοσμημένου ῥινομάκτρου του καὶ καταθέτοντα αὐτὸ ἐπὶ θρανίου τῆς δενδροστοιχίας, ὑπὸ τὸ φῶς φανοῦ ἐν καταφανεῖ θέσει.

— Τί κάμνετε λοιπὸν ἐκεῖ; εἶπεν ὁ κόμης εἰς γέλωτα ἐκραγείς. Ἐτρελλάθητε;

— Εἶνε ἀνάμνησις ἑνὸς δυστυχοῦς ἀνθρώπου, ὅστις ἀπέθανε χάριν ἐμοῦ, ἀπήντησεν ὁ δοὺξ διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης . . . Μὴ γελᾶτε, ἀγαπητέ, θὰ μὲ δυσηρεστεῖτε!

ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΗ. *Κατὰ τὴν ἰχνογραφίαν τοῦ Α. Korakiewicz.*

Ὑπεύθυνος Συντάκτης· Λουδοβίκος Βέρνερ. Διευθυντὴς καὶ ἐκδότης· Κ. Γ. Κωνσταντινίδης. Τύποις· Φρειδερίκου Γιάσπερ.